

Rapport 2022:18

Länsstyrelsen
Stockholm

Bostad eller arbete?

Om bosättningslagen och flyttmönster
ur ett socioekonomiskt perspektiv

Förord

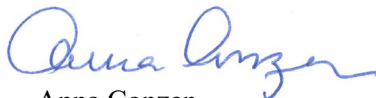
Stockholm är en stark region med goda förutsättningar till en hållbar och inkluderande utveckling. I länet finns dock utmaningar, inte minst vad gäller bostadsmarknaden. En växande grupp länsinvånare, däribland nyanlända personer, möter stora svårigheter att efterfråga en bostad utifrån marknadens utbud. I sin tur får det konsekvenser för social hållbarhet och socioekonomisk segregation.

Länsstyrelsen har i uppdrag att på regional och kommunal nivå följa upp kommunernas beredskap och kapacitet för mottagandet av nyanlända. 2016 publicerades rapporten *Bosättning av nyanlända – om utmaningar och möjligheter i Stockholms län*. Rapporten rymde en kartläggning av kommunernas bostadslösningar inför bosättningslagens införande samt identifierade behov och vägar framåt för att på kort och lång sikt möta behovet av bostäder för nyanlända. 2020 publicerades rapporten *Bostad sist? Om bosättningslagen och nyanländas boendesituation i Stockholms län*. Rapporten följde upp tidsperspektiven i tillämpningen av bosättningslagen, kvalitetsaspekter i bostadslösningar, anvisade nyanländas flyttmönster samt självbosattas bostadssituation.

Med denna rapport vill vi fördjupa befintlig kunskap genom att ur ett socioekonomiskt perspektiv belysa mottagandet av nyanlända till länet, flyttmönster över tid och nyanländas anknytning till arbetsmarknaden. Elin Blomberg, utvecklingsledare på avdelningen för hållbar tillväxt har författat rapporten, med stöd av utvecklingsledare Annelie Rostedt.

Med utgångspunkt i allas lika rättigheter och möjligheter är vårt uppdrag att bidra till att skapa långsiktighet och hållbarhet i kommunernas mottagande av nyanlända. Min förhoppning är att denna rapport ska bidra till just detta i form av konstruktiva samtal om hur vi uppnår en hållbar bosättning.

Stockholm i september 2022

Anna Conzen
Tillväxtdirektör

Innehåll

Förord	3
Mottagande och bosättning av nyanlända	6
Ett högt mottagande av nyanlända till Stockholms län.....	6
Bostad är en mänsklig rättighet	7
Länets arbetssätt vid bosättning av nyanlända	9
Analys av statistik.....	12
Socioekonomiska kommuntyper.....	12
Kommunerna fördelas i de socioekonomiska kommuntyperna	12
ANVISADE NYANLÄNDAS FLYTTMÖNSTER	15
Flest tas emot i socioekonomiskt starka kommuner.....	15
Nästan 40 procent hade flyttat tre år efter mottagandet.....	16
Flest flyttar från socioekonomiskt starka kommuner.....	18
Flest anvisade nyanlända flyttar till andra län	19
Vid flyttar <i>inom</i> länet står utsatta kommuner för högre mottagande än vid anvisning	20
Vid flyttar <i>utanför</i> länet står utsatta kommuner för högt mottagande	21
Få anvisade flyttade till Stockholms län från övriga landet	21
Slutsatser.....	22
SJÄLVBOSATTA NYANLÄNDAS FLYTTMÖNSTER	25
Självbosatta bosätter sig i kommuner i länet med högre utsatthet	25
Relativt många flyttar inom kommunen	26
Nästan hälften av de självbosatta hade flyttat från kommunerna efter drygt två år.....	27
Flest självbosatta flyttade från socioekonomiskt starka kommuner.....	28
Självbosatta flyttar i högre utsträckning inom länet.....	28
Vid flyttar <i>inom</i> länet står utsatta kommuner för högt mottagande	29
Vid flyttar <i>utanför</i> länet står utsatta kommuner för högt mottagande.....	30
Få självbosatta flyttade till Stockholms län från övriga landet.....	30
Slutsatser	31
ANVISADE NYANLÄNDAS ANKNYTNING TILL ARBETSMARKNADEN	33
Majoriteten har förgymnasial utbildning	34
Fler lågutbildade flyttar till socioekonomiskt svaga kommuner	34
Etableringsgrad för anställda	35
Anknytning till förvärsarbete	36
Huvudsaklig försörjning	38
Slutsatser	40
Källförteckning	42

Rätten till bostad i konventioner

FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna (1948), Artikel 25

"Var och en har rätt till en levnadsstandard tillräcklig för den egna och familjens hälsa och välbefinnande, inklusive mat, kläder, **bostad**, hälsovård och nödvändiga sociala tjänster [...]"

Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (1953), Artikel 8 – Rätt till skydd för privat- och familjeliv

"Var och en har rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, sitt **hem** och sin korrespondens.

FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (1966), Artikel 11 (1)

Konventionsstaterna erkänner rätten för var och en till en tillfredsställande levnadsstandard för sig och sin familj, däribland tillräckligt med mat och kläder och **en lämplig bostad** samt till ständigt förbättrade levnadsvillkor. Konventionsstaterna ska vidta lämpliga åtgärder för att denna rätt förverkligas [...]"

FN:s konvention om avskaffande av alla former av rasdiskriminering (1969), Artikel 5

"I enlighet med de grundläggande åtagandena i artikel 2 förbinder sig konventionsstaterna att förbjuda och avskaffa rasdiskriminering i alla dess former och att tillförsäkra rätten för var och en, utan åtskillnad på grund av ras, hudfärg, nationalitet eller etniskt ursprung, till likhet inför lagen, särskilt när det gäller åtnjutande av följande rättigheter

e) ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, särskilt

iii) **rätten till bostad**"

FN:s konvention om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor (1979), Artikel 3: Utveckling och framsteg

"Konventionsstaterna skall på alla områden, och särskilt på de politiska, sociala, ekonomiska och kulturella områdena, vidta alla lämpliga åtgärder, inklusive lagstiftning, för att säkerställa full utveckling och framsteg för kvinnorna och därmed garantera dem utövande och åtnjutande av mänskliga rättigheter och grundläggande friheter på grundval av jämställdhet med männen."

FN:s konvention om barnets rättigheter (1989), Artikel 27

"Slår fast barnets rätt till den levnadsstandard som krävs för barnets fysiska, psykiska, andliga, moraliska och sociala utveckling. Konventionsstaterna ska bistå och vid behov erbjuda materiellt bistånd och utarbeta stödprogram för att garantera denna rättighet, särskilt gällande mat, kläder och **bostad**."

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (2006), Artikel 28 (1): Tillfredsställande levnadsstandard och social trygghet

"Konventionsstaterna erkänner rätten för personer med funktionsnedsättning till en tillfredsställande levnadsstandard för sig och sin familj, däribland tillräckligt med mat, kläder och **en lämplig bostad** samt till ständigt förbättrade levnadsvillkor, och ska vidta ändamålsenliga åtgärder för att trygga och främja att denna rätt förverkligas utan diskriminering på grund av funktionsnedsättning."

Mottagande och bosättning av nyanlända

Ett högt mottagande av nyanlända till Stockholms län

Under åren 2016–2021 har 45 000 nyanlända personer tagits emot i Stockholms län. Dessa personer – vuxna och barn – har beviljats uppehållstillstånd för bosättning på grund av flyktingskäl eller andra skyddsskäl och blivit mottagna i en kommun. Ungefär 40 procent av de nyanlända är barn.¹

Bosättningslagen som trädde i kraft i mars 2016 syftar till en jämnare fördelning av mottagandet mellan landets kommuner samt till att ge nyanlända bättre förutsättningar att snabbare etablera sig på arbetsmarknaden och i samhällslivet.² Nyanlända personer som bott i Migrationsverkets anläggningsboenden under asyltiden samt kvotflyktingar som vidarebosätts till Sverige kan med stöd av bosättningslagen anvisas till en kommun.³

Gruppen självbosatta nyanlända inkluderar framförallt personer som redan under asyltiden bott i eget boende (EBO) samt personer som beviljats uppehållstillstånd på grund av anknytning, det vill säga som familjemedlem till en nyanländ person.

Ensamkommande barn har vanligtvis anvisats till en kommun redan under tiden som asylsökande och räknas till gruppen nyanlända när de beviljas uppehållstillstånd för bosättning. Ensamkommande kvotflyktingar anvisas med stöd av bosättningslagen. Det totala kommunmottagandet mellan åren 2016–2021 visualiseras i diagram 1.

Jämnare initial fördelning mellan län och kommuner

Innan bosättningslagen var mottagandet av nyanlända ojämnt fördelat över landet och mellan kommunerna i Stockholms län. Bosättningslagen innebär att alla kommuner blev skyldiga att efter anvisning ta emot nyanlända för bosättning i kommunen. Mottagandet genom anvisning ger i teorin bättre planeringsförutsättningar och möjligheter till ett tryggt och organiserat mottagande.

Bosättningslagen har resulterat i en jämnare fördelning av mottagandet.⁴ Vid fördelningen av anvisade nyanlända tas hänsyn till arbetsmarknadsförutsättningar, befolkningsstorlek, det sammantagna mottagandet av nyanlända och ensamkommande barn samt asylmottagandet.

Stockholms läns mottagande av nyanlända var förhållandevis lågt innan bosättningslagen och bestod i huvudsak av självbosättning. Bosättningslagen har resulterat i att länets andel av det totala mottagandet har ökat samtidigt som mottagandet numera i högre utsträckning utgörs av ett organiserat mottagande genom anvisning.

De första åren efter bosättningslagens införande anvisades de flesta från Migrationsverkets anläggningsboenden. Andelen kvotflyktingar har dock successivt ökat och år 2021 var över 80 procent av de anvisade till Stockholms län kvotflyktingar. Kvotflyktingar har beviljats uppehållstillstånd innan ankomst till Sverige och kommer direkt till en kommun.

1 Migrationsverket.se [Om nyanlända med uppehållstillstånd](#) och Statistik över nyanlända kommunmottagna som omfattas av den statliga ersättningsförordningen för flyktningmottagande (2010:1122).

2 Lag (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning.

3 Förordning (2016:39) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning.

4 Länsstyrelsen i Stockholms län 2020:04. Bostad sist? Om bosättningslagen och nyanländas boendesituation i Stockholms län.

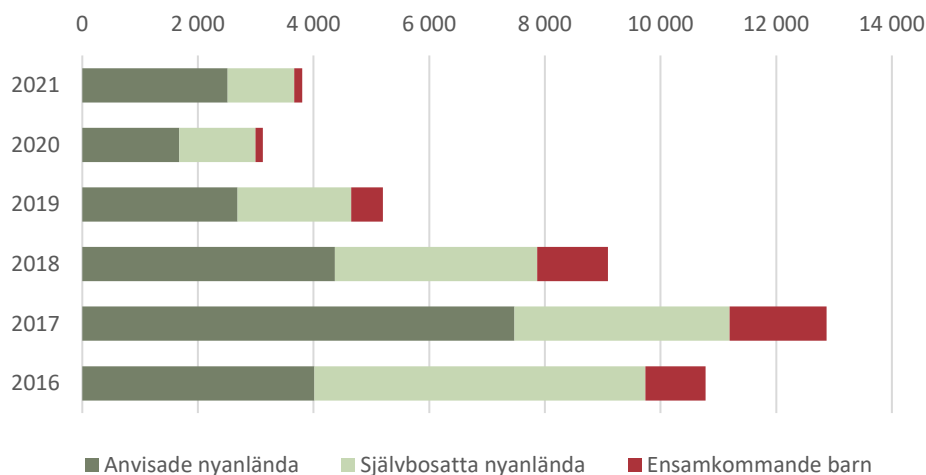

DIAGRAM 1. Kommunmottagna nyanlända till Stockholms län 2016–2021, fördelat på anvisade nyanlända, självbosatta nyanlända och ensamkommande barn, antal.
Källa: Migrationsverkets statistik över kommunmottagna enligt ersättningsförordningen.

Bostad är en mänsklig rättighet

Bostaden betraktas som en grundläggande social rättighet i konventioner om mänskliga rättigheter. Rätten till en lämplig bostad är en del av rätten till en tillfredsställande levnadsstandard och nära sammankopplad med andra rättigheter. Enligt FN:s kommitté för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter ska rätten till bostad inte likställas med tak över huvudet, utan avser ett tryggt och lämpligt boende.

I regeringsformen anges att det allmänna ska trygga rätten till arbete, bostad och utbildning, samt verka för social omsorg, trygghet och för goda förutsättningar för hälsa. Det allmänna ska också verka för att alla människor ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället, för att barns rätt tas till vara, och för att motverka diskriminering. Rätten till bostad kan ses som ett allmänt mål för den offentliga verksamheten, men är inte en garanti som en enskild individ kan utkräva rättsligt.

Nyanlända har en utsatt situation på bostadsmarknaden

Att hitta en bostad i Stockholms län är tufft för en allt större grupp människor. Det kräver i regel kontakter, god inkomst, fast tjänst, lång tid i bostadskö eller en större summa pengar för att köpa en bostad. Av naturliga skäl saknar många nyanlända sådana förutsättningar. Nyanlända har generellt liknande utmaningar som unga i form av kort tid i bostadskö och lägre inkomster och sparkapital. Även avsaknad av kontaktnät samt diskriminering vid uthyrning av bostäder kan försvåra nyanländas inträde på bostadsmarknaden.

Utmaningarna på bostadsmarknaden leder för många till en otrygg boendesituation, trångboddhet och upprepade flyttar, vilket i sin tur påverkar förutsättningar för etablering, hälsa och jämlika levnads- och uppväxtvillkor. Nyanländas boendesituation är nära sammankopplad med frågor om social hållbarhet samt arbetet med att motverka segregation.

Kommunens bostadsförsörjningsansvar omfattar alla

Enligt bostadsförsörjningslagen ska varje kommun genom riktlinjer planera för bostadsförsörjningen i syfte att skapa förutsättningar för alla i kommunen att leva i goda bostäder och för att främja ändamålsenliga åtgärder. Kommunens riktlinjer för bostadsförsörjningen ska minst innehålla följande uppgifter:

1. kommunens mål för bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet,
2. kommunens planerade insatser för att nå uppsatta mål, och
3. hur kommunen har tagit hänsyn till relevanta nationella och regionala mål, planer och program som är av betydelse för bostadsförsörjningen.

Enligt en ändring i bostadsförsörjningslagen som träder i kraft den 1 oktober 2022 ska uppgifterna särskilt grundas på en analys av vilka bostadsbehov som inte tillgodoses på den lokala bostadsmarknaden, utöver analys av den demografiska utvecklingen och marknadsförutsättningarna.⁵

Utredningen om en socialt hållbar bostadsförsörjning överlämnade våren 2022 sitt betänkande *Sänk tröskeln till en god bostad*. Utredningen har undersökt uppgiftsfördelningen mellan stat och kommun samt de bostadspolitiska verktyg som kommuner har för att hjälpa de hushåll som står längst ifrån bostadsmarknaden. I betänkandet lämnas förslag som ska underlätta för de hushåll som har svårt att hitta en lämplig bostad på marknaden.⁶

Regeringen beslutade i juli 2022 om en nationell hemlöshetsstrategi med omfattande satsningar för att motverka hemlöshet under strategiperioden 2022–2026. Genom strategin vill regeringen minska och förebygga att personer hamnar i hemlöshet.

Bosättningslagen innebär ett särskilt ansvar att ordna bostad

Vissa grupper har genom lagstiftning getts en rätt till särskild hjälp med bostad. Det gäller äldre personer som behöver särskilt stöd, personer med funktionsnedsättning som behöver särskilt boende, ensamkommande barn samt nyanlända som anvisats en kommun med stöd av bosättningslagen.⁷

I förarbetena till bosättningslagen hänvisar regeringen till bostadsförsörjningslagen och kommunernas skyldighet att beakta nationella mål i sin planering för bostadsförsörjningen. Boverket förtydligar i sin vägledning att det nationella målet för integrationspolitiken tillsammans med bosättningslagen innebär ett ansvar på kommunal nivå för integration och bosättning av nyanlända flyktingar och ska beaktas i planeringen.⁸

5 Lag (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar.

6 SOU 2022:14. Sänk tröskeln till en god bostad.

7 Boverket. Planering för bostadsförsörjning – en handbok från Boverket.

8 Ibid.

Länets arbetssätt vid bosättning av nyanlända

Bosättningslagen ställer inga särskilda krav på typ av bosättning, varken vad gäller tidsramar eller kvalitet i boendet. Enligt förarbeten till bosättningslagen var intentionen att kommunerna i så stor utsträckning som möjligt bör erbjuda anvisade nyanlända permanenta bostäder.⁹ Samtidigt menade regeringen att det inte var lämpligt att reglera typ av boende i lagen. Detta för att inte begränsa den flexibilitet som bedömdes nödvändig för att kommunerna vid behov ska kunna erbjuda boenden av mer tillfällig karaktär. Kammarrätten i Stockholm prövade år 2019 Lidingö stads beslut att säga upp bostadskontrakt för anvisade nyanlända efter två år. Kammarrätten konstaterade att det, med hänsyn till hur lagen är utformad och det som anges i förarbetena, inte strider mot bosättningslagen att enbart erbjuda boenden som är tillfälliga till nyanlända som anvisas en kommun. Kammarrättens dom innebär inget hinder för att med stöd av bosättningslagen erbjuda anvisade nyanlända permanenta och långsiktiga boendelösningar.

Många olika boendelösningar för anvisade Under åren 2016–2018 var mottagandet högt och det pågick ett intensivt arbete i länets kommuner för att klara mottagandet utifrån bosättningslagen. I rapporten *Bosättning av nyanlända – utmaningar och möjligheter i Stockholms län* beskrivs hur de flesta kommuner upprättade en samverkan mellan förvaltningar för att få fram bostäder till anvisade nyanlända och skapade nya tjänster som arbetade strategiskt över förvaltningar. Kommunerna använde ofta flera parallella bostadslösningar i mottagandet.¹⁰ I takt med att mottagandet har minskat har kommuner till viss del avvecklat boendelösningar. Behovet av bostäder till anvisade nyanlända styrs dels av den årliga nivån på mottagandet (kommuntalen) och dels av kommunens arbetssätt, det vill säga om bostadskontrakten är tidsbegränsade samt längden på tidsbegränsade kontrakt.

Länsstyrelsen följer hur kommunerna över tid har arbetat för att säkerställa att det finns bostäder för anvisade nyanlända.¹¹

Kommuner med en allmännytta har i regel ett samarbete med det allmännyttiga bostadsföretaget. Samtidigt finns skillnader mellan kommuner vad gäller allmännyttans storlek och i vilken utsträckning allmännyttan används för mottagandet. När mottagandet var som högst hade nästan alla kommuner ett regelbundet samarbete eller behovsstyrda kontakter med privata fastighetsägare. Därefter har andelen successivt minskat till cirka hälften av kommunerna år 2022. Uppemot hälften av länets kommuner har sedan 2017 hyrt ut egna bostadsrätter och/eller småhus till anvisade nyanlända. Under de första åren efter bosättningslagen var det också vanligt förekommande att bygga om lokaler till bostäder, bygga bostäder med tidsbegränsade bygglov (modulbostäder) samt hyra ut eller förmedla bostäder genom privatpersoner. En knapp tredjedel av kommunerna använder fortfarande modulbostäder vid bosättning av anvisade nyanlända, medan det numera är mindre vanligt att bygga om lokaler eller hyra ut/förmedla bostäder genom privatpersoner. Korridorsboende eller andra boenden med delade gemensamma ytor har också förekommit i varierande grad.¹²

Innan 2016 var det förhållandevis få kommuner som använde sig av delad bostad vid bosättningen av anvisade nyanlända, även om det förekom att framför allt ensamhushåll delade villor eller större lägenheter. Svårigheterna att snabbt skapa tillräckligt många bostadslösningar ledde till en kraftig ökning av denna boendeform. År 2019 uppgav de flesta av länets kommuner att de i varierande grad erbjöd bostäder där kök och/eller toalett och hygienutrymmen delades med personer utanför den egna familjen.

9 Prop. 2015/16:54. Ett gemensamt ansvar för mottagande av nyanlända.

10 Länsstyrelsen Stockholm 2016:12. Bosättning av nyanlända – utmaningar och möjligheter i Stockholms län.

11 Genom Boverkets årliga bostadsmarknadsenkät, samt kompletterande information i annan uppföljning samt separata enkäter till länets kommuner 2015/2016 (i samarbete med KSL, numera Storsthlm) samt 2019.

12 Boverket. Öppna data: Bostadsmarknadsenkäterna 2016–2021.

I några kommuner förekom det att ensamhushåll av samma kön delade sovrum med personer utanför den egna familjen.¹³

I bostadsmarknadsenkäten och länsstyrelsernas lägesbildsrapporter lyfts också utmaningar vad gäller trångboddhet bland större barnfamiljer. Länsstyrelsen har även i rapporten *Bostad sist?* gett ytterligare exempel på hur bristande boendekvalitet, såsom trångboddhet och boendelösningar där många nyanlända hushåll bosätts tillsammans, upplevs problematiskt av nyanlända.¹⁴

Vanligt med tidsbegränsade kontrakt

I Boverkets bostadsmarknadsenkät samt länsstyrelsernas lägesbildsenkät framkommer att i landet som helhet erbjuder en majoritet av kommunerna anvisade nyanlända tillsvidarekontrakt. I Stockholms län är det däremot vanligt förekommande med tidsbegränsade bostadskontrakt och att anvisade nyanlända därefter förväntas lösa sitt boende på egen hand.

Längden på tidsbegränsade kontrakt varierar mellan kommuner. En del kommuner har en strikt tidsgräns på två år, eller etableringstidens längd, för både ensamhushåll och barnfamiljer. Andra kommuner ger möjlighet till förlängning av tidsbegränsade kontrakt/boendet efter behovsprövning eller erbjuder längre tidsbegränsade kontrakt från början. I några kommuner ges enbart barnfamiljer och kvotflyktingar möjlighet till förlängning eller längre kontrakt. Vid förlängda/längre kontrakt är upp till fyra år en vanlig gräns, men både tre och fem år förekommer. Ett fåtal kommuner i länet – Botkyrka, Huddinge och Nykvarn - ger anvisade möjlighet till tillsvidarekontrakt, antingen i samband med mottagandet eller längre fram. I Botkyrka och Huddinge gäller det endast barnfamiljer.

Längden på de tidsbegränsade kontrakten kan förändras efter beslut i kommunen. Det förekommer både att kommuner går mot längre tidsbegränsade kontrakt eller fattar beslut om kortare tidsbegränsade kontrakt. Länsstyrelsen

har i rapporten *Bostad sist?* konstaterat att det finns ett tydligt samband mellan andelen nyanlända som flyttar från anvisningskommuner och den tidslängd som kommunerna tillämpar på bostadskontrakten. I rapporten konstaterades även att bland annat kvalitetsaspekter i boendet kan påverka andelen som flyttar. Länsstyrelsen menar att det blir problematiskt när bostadskontrakt inte är tillräckligt långa för att nyanlända ska ha en chans att etablera sig på bostadsmarknaden i anvisningskommunen. En otrygg bostadssituation får också konsekvenser för barns uppväxtvillkor.

Aktivt arbete med bostadsvägledning

Förekomsten av så kallad social dumpning, eller aktiv medverkan till bosättning i annan kommun är ett fenomen som bland annat diskuteras i relation till bosättningslagen och tidsbegränsade bostadskontrakt som erbjuds anvisade nyanlända. I betänkandet *Sänk tröskeln till en god bostad* konstateras att tillämpningen av socialtjänstlagen och bosättningslagen skiljer sig mellan olika kommuner och att en konsekvens av att kommunernas ansvar inte är tydligt reglerat är så kallad social dumpning.¹⁵

Social dumpning innebär att kommuner medverkar till att personer som är i behov av kommunala stödinsatser flyttar till en annan kommun, utan att personen själv uttryckt en tydlig vilja att flytta. Detta leder enligt regeringen till att redan utsatta personer kan få det svårare att etablera sig på arbetsmarknaden och i samhällslivet och till att vissa kommuner får ta ett oproportionerligt ekonomiskt och socialt ansvar. Regeringen beslutade i mitten av 2022 att ge en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag till åtgärder och främja samverkan mellan kommuner för att motverka social dumpning.¹⁶

Statskontoret anger i rapporten *Aktiv medverkan till bosättning i annan kommun – En kartläggning (2020:19)* att framförallt nyanlända, personer med missbruk eller andra sociala problem berörs av arbetssätten.¹⁷

13 Länsstyrelsen Stockholm 2020:04. Bostad sist? Om bosättningslagen och nyanländas boendesituation i Stockholms län.

14 Ibid.

15 SOU 2022:14, Sänk tröskeln till en god bostad.

16 Kommittédirektiv 2022:56, Motverka social dumpning.

17 Statskontoret 2020:19: Aktiv medverkan till bosättning i annan kommun. En kartläggning.

Fenomenet bostadsvägledning för nyanlända hushåll har beskrivits av Länsstyrelsen redan tidigare. Då, år 2019, uppgav en majoritet av länets kommuner att de underlättar för anvisade nyanlända hushåll att flytta vidare om hushållet har en olöst boendesituation, till exempel då ett tidsbegränsat bostadskontrakt löper ut. Ungefär hälften av kommunerna uppgav även att de förde dialog med fastighetsägare i individuella ärenden.¹⁸ Länsstyrelserna fick år 2021 i uppdrag att motverka aktiv medverkan till bosättning i annan kommun. I Länsstyrelsen Stockholms redovisning av uppdraget framhålls att det är svårt att motverka aktiv medverkan till bosättning i annan kommun och att det är svårt att bedöma när aktiv medverkan faktiskt sker. Det finns en gränsdragningsproblematik som gör det svårt att avgöra till exempel när aktiv medverkan börjar och slutar och var gränsen går mellan att ge stöd till hushåll och att aktivt medverka till bosättning i annan kommun. Länsstyrelsen Stockholm konstaterade i sin redovisning att gruppen anvisade nyanlända har stora utmaningar på den ansträngda bostadsmarknaden i länet och att kommunerna lägger stora resurser på praktiskt stöd och

bostadsvägledning till hushållen, till exempel hjälp med att ställa sig i bostadsköer i hela landet.¹⁹ De flesta av länets kommuner upplever inte att de ”dumpar” hushåll i andra kommuner, utan såväl tjänstepersoner som hushåll hamnar i en svår situation där alternativen upplevs som få eller inga när ett tidsbegränsat bostadskontrakt utlöper. Att flytta kan innebära en tryggare bostadssituation, men med konsekvenser för möjligheten till arbete och för barnens skolgång medan att stanna kvar i länet kan innebära otrygga och osäkra bostadslösningar över lång tid.²⁰

Vad gäller självbosatta nyanländas bostadssituation har kommuner ofta begränsad kunskap så länge självbosatta inte själva tar kontakt för att exempelvis ansöka om bistånd. I länet är det endast ett mindre antal kommuner som erbjuder bostadsrelaterade insatser för självbosatta nyanlända. Det kan då handla om information om bostadsmarknaden samt stöd i att registrera sig i bostadsköer och att söka bostad.²¹

18 Länsstyrelsen Stockholm 2020:04. Bostad sist? Om bosättningslagen och nyanländas boendesituation i Stockholms län.

19 Länsstyrelsen Stockholm. Aktiv medverkan till bosättning i annan kommun, dnr. 32548-2021.

20 Ibid.

21 Boverket. Öppna data. Bostadsmarknadsenkäten

Analys av statistik

Länsstyrelsen har beställt statistik av SCB för bearbetning. Den data som ligger till grund för rapporten är hämtad från befintliga register hos SCB samt från Migrationsverket. Statistiken avser nyanländas flyttmönster samt anknytning till arbetsmarknaden. Till sin karaktär är statistiken beskrivande vilket innebär att den inte förklarar orsaker till de förhållanden som redovisas.

Statistiken har bearbetats av Länsstyrelsen och rapporten består i det följande av tre resultatdelar, som var och en avslutas med en summering med slutsatser. De tre resultatdelarna är anvisade nyanländas flyttmönster, självbosatta nyanländas flyttmönster samt anvisade nyanländas anknytning till arbetsmarknaden.

Källmaterialet från SCB har kompletterats med ett socioekonomiskt kommunindex som presenteras närmre nedan.

Socioekonomiska kommuntyper

Länsstyrelsen har tagit fram ett socioekonomiskt index över landets kommuner baserat på följande variabler (31 december 2019):

- Arbetslöshet 18–64 år, andel (%) av befolkningen.
- Förvärvsarbetande invånare 20–64 år, andel (%).
- Invånare 25–64 år med eftergymnasial utbildning, andel (%).
- Ohälsotal, dagar²².
- Biståndsbelopp, andel (%) av befolkningen.
- Skattekraft, kronor per invånare.

Utifrån en sammanvägning av nämnda variabler har kommunerna delats in i fyra kommuntyper, som avser spegla kommunernas socioekonomiska förutsättningar.

Kommuntyperna är:

- Hög socioekonomisk utsatthet.
- Relativt hög socioekonomisk utsatthet.
- Relativt låg socioekonomisk utsatthet.
- Låg socioekonomisk utsatthet.

SCB har använt indexet, indelat i kommuntyper, vid framtagandet av flera av de statistiktabeller som Länsstyrelsen beställt.

Kommunerna fördelas i de socioekonomiska kommuntyperna

Kommunerna i riket respektive kommunerna i Stockholms län fördelas i de fyra socioekonomiska kommuntyperna enligt tabell 1.

De socioekonomiska kommuntyperna utgår från hela kommunens förutsättningar. Det kan finnas socioekonomiska skillnader inom kommuner, till exempel på kommunområdesnivå. Kommuner som placerar sig i kommuntyp låg och relativt låg utsatthet kan ha områden med större socioekonomiska utmaningar än kommungenomsnittet. På samma sätt kan kommuner som placerar sig i kommuntyper med hög eller relativt hög utsatthet ha kommunområden med goda socioekonomiska förutsättningar. Vi har valt att utgå från kommunnivå då fördelningen av mottagandet utifrån bosättningslagen görs på kommunnivå.

Relativt goda socioekonomiska förutsättningar i länets kommuner

I tabellen ovan framgår att ingen kommun i Stockholms län ingår i kategorin kommuntyp hög socioekonomisk utsatthet. I övriga kommuner i riket ingår 18 kommuner i kommuntypen. Majoriteten av länets kommuner ingår istället i kommuntyp låg socioekonomisk utsatthet, följt av relativt låg socioekonomisk utsatthet. Vad gäller övriga

²² Ohälsotalet är det sammanlagda måttet på antalet sjukdagar som ersätts genom socialförsäkringen under ett år i relation till hela befolkningen i åldern 16–64 år per 31 december.

TABELL 1. Socioekonomiskt kommunindex, fördelning av kommunerna i riket respektive kommunerna i Stockholms län i fyra socioekonomiska kommuntyper.

Socioekonomisk utsatthet (kommuntyp)	Antal kommuner, riket exkl. Stockholms län	Antal kommuner, Stockholms län
Hög	18	0
Relativt hög	126	2
Relativt låg	112	9
Låg	8	15
Total	264	26

TABELL 2. Socioekonomiskt kommunindex, fördelning av Stockholms läns 26 kommuner i socioekonomiska kommuntyper.

Socioekonomisk utsatthet (kommuntyp)	Antal kommuner per kommuntyp	Kommuner
Relativt hög	2	Botkyrka Södertälje
Relativt låg	9	Haninge Huddinge Järfälla Norrtälje Nynäshamn Salem Sigtuna Upplands Väsby Upplands-Bro
Låg	15	Danderyd Ekerö Lidingö Nacka Nykvarn Sollentuna Solna Stockholm Sundbyberg Tyresö Täby Vallentuna Vaxholm Värmdö Österåker

kommuner i riket är det få kommuner som ingår i kommuntyp låg utsatthet. Majoriteten ingår i kommuntyp relativt hög respektive relativt låg utsatthet.

I tabell 2 anges vilka kommuner i Stockholms län som ingår i respektive kommuntyp. Då Stockholms stad på grund av sin storlek har ett förhållandevis stort mottagande i jämförelse med länets övriga kommuner redovisas i rapportens resultatdelar kommuntyp låg utsatthet även exklusive Stockholms stad där så är möjligt.

I kommuntyp relativt hög utsatthet ingår två kommuner, Botkyrka och Södertälje. Södertälje kommun hade dock inget mottagande på anvisning under de mottagningsår som vi utgår ifrån i denna rapport. Givet bosättningslagens kriterier för fördelning förväntades inte Södertälje kommun ta emot nyanlända genom anvisning. Södertälje kommun var dock en mottagarkommun av självbosatta.

Anvisade nyanländas flyttmönster

Anvisade nyanländas flyttmönster

I denna resultatdel analyseras mottagandet av anvisade nyanlända personer till Stockholms län samt flyttmönster från anvisningskommuner. Mottagandet och flyttar beskrivs även i relation till de socioekonomiska kommuntyperna.

I resultatdelen besvaras följande frågor:

- Hur fördelas mottagandet av anvisade nyanlända mellan socioekonomiska kommuntyper?
- I vilken omfattning flyttar anvisade nyanlända från sina anvisningskommuner?
- I vilken omfattning flyttar anvisade nyanlända från olika socioekonomiska kommuntyper?
- Vart i landet flyttar anvisade nyanlända?
- I vilken omfattning flyttar anvisade nyanlända till olika socioekonomiska kommuntyper?

I analysen utgår vi framförallt från data för mottagningsåret 2017 eftersom det ger oss möjlighet att följa mottagandet under tre år. Vi har också gjort jämförelser av flyttmönster efter ett år och har då använt data från både 2017 och 2019. Jämförelser görs även med mottagandet år 2018.

Flest tas emot i socioekonomiskt starka kommuner

Av de cirka 5 900 mottagna individerna i länets kommuner togs den största andelen (78 procent) emot i kommuner med låg grad av socioekonomisk utsatthet, det vill säga i socioekonomiskt starka kommuner. Då Stockholms stads andel av mottagandet, på grund av kommunens storlek, är förhållandevis stort redovisas även kommuntyp låg utsatthet exklusive Stockholms stad. I tabell 3 framkommer att kommuntyp relativt låg utsatthet tog emot näst störst andel anvisade nyanlända, cirka 20 procent. Endast 2 procent togs emot i kommuntyp relativt hög utsatthet.

2017

TABELL 3. Anvisade nyanlända 2017 fördelat på socioekonomisk kommuntyp, andel (%) av total.

Socioekonomisk utsatthet (kommuntyp)	Anvisade nyanlända till Stockholms län 2017, andel (%) av total
Relativt hög	2%
Relativt låg	20%
Låg	78%
Låg, exkl. Stockholms stad	60%

År 2017 anvisades och mottogs ungefär 5 900 nyanlända till Stockholms läns kommuner. Andel mottagna kvinnor utgjorde ungefär 45 procent och andelen mottagna män var således cirka 10 procent högre.

75 procent av samtliga mottagna ingick i hushåll med barn under 18 år, varav majoriteten i hushåll med två föräldrar och drygt 10 procent i hushåll med en ensamstående förälder. Därutöver bestod 17 procent av de mottagna av ensamhushåll och 8 procent ingick i hushåll med endast vuxna personer över 18 år.

2017 och 2019

TABELL 4. Anvisade nyanlända 2017 respektive 2019 fördelat på socioekonomisk kommuntyp, andel (%) av total.

Socioekonomisk utsatthet (kommuntyp)	Anvisade nyanlända till Stockholms län 2017, andel (%) av total	Anvisade nyanlända till Stockholms län 2019, andel (%) av total
Relativt hög	2 %	2 %
Relativt låg	20 %	17 %
Låg	78 %	81 %
Låg exkl. Stockholms stad	60 %	70 %

År 2019 anvisades och mottogs 2 669 nyanlända i Stockholms läns kommuner. Ungefär lika många var kvinnor som män. Fördelningen mellan hushållstyper är snarlik mottagningsåret 2017. Det vill säga att den övervägande majoriteten ingick i hushåll med barn under 18 år. Något fler hushåll bestod av en ensamstående förälder med minderåriga barn i jämförelse med år 2017.

Snarlik fördelning över tid

Fördelningen i mottagandet av anvisade nyanlända mellan kommuntyperna såg ungefär likadant ut år 2019 som 2017, se tabell 4. Det vill säga att den övervägande majoriteten anvisades till kommuntyp låg utsatthet, följt av relativt låg utsatthet med ungefär en femtedel av mottagandet. Stockholms stads andel av mottagandet i kommuntyp låg utsatthet var dock större år 2017 än 2019.

Även år 2018 fördelades anvisade nyanlända mycket snarlikt mellan kommuntyperna som år 2017 och 2019.²³

Nästan 40 procent hade flyttat tre år efter mottagandet

Tre år efter mottagandet år 2017 hade nästan 40 procent totalt sett flyttat från sina anvisningskommuner. Det motsvarar cirka 2 300 individer. Ungefär lika stor andel kvinnor som män hade flyttat. På kommunnivå varierade andelen stort, mellan 6–85 procent av totalt mottagna per kommun hade flyttat tre år efter mottagandet, se diagram 2 på nästa sida.

En del har flyttat redan ett år efter mottagandet

I länet som helhet hade en dubbelt så stor andel anvisade nyanlända 2017 flyttat från sin anvisningskommun inom ett år efter mottagandet jämfört med anvisade som togs emot år 2019. Samtidigt kan vi notera att utvecklingen går åt olika håll. Det finns kommuner där andelen som har flyttat från sin anvisningskommun ett år efter mottagandet har ökat kraftigt 2019 jämfört med 2017.

Ett år efter mottagandet år 2017 hade 1 000 personer lämnat sin anvisningskommun, vilket motsvarar ungefär 16 procent av alla mottagna. På kommunnivå varierade andelen som flyttat mellan 2 till 45 procent. Från två av länets kommuner hade inte en enda individ flyttat, se diagram 3.

Ett år efter mottagandet år 2019 hade 225 personer flyttat från sin kommun. Detta motsvarar 8 procent av samtliga mottagna år 2019. Ungefär lika stor andel kvinnor som män hade lämnat sin anvisningskommun. På kommunnivå varierade andelen som flyttat mellan 1 till 64 procent. Från sex av länets kommuner hade inte en enda individ flyttat, se diagram 4.

²³ 2 % relativt hög utsatthet, 20 % relativt låg utsatthet, 79 % låg utsatthet (låg exkl. Stockholms stad, 74 %).

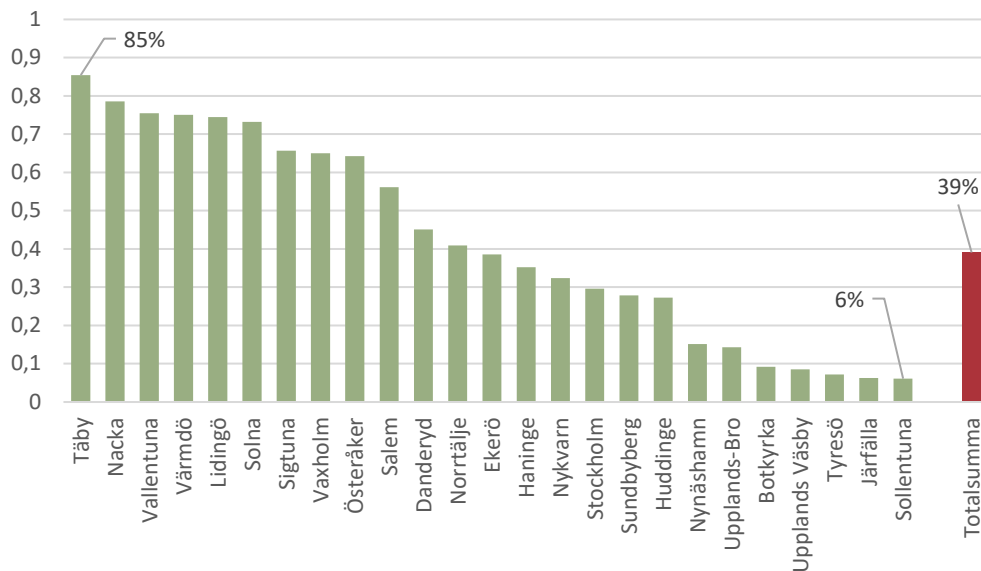

DIAGRAM 2. Anvisade nyanlända 2017 som har flyttat från anvisningskommun 3 år efter mottagandet, andel (%)

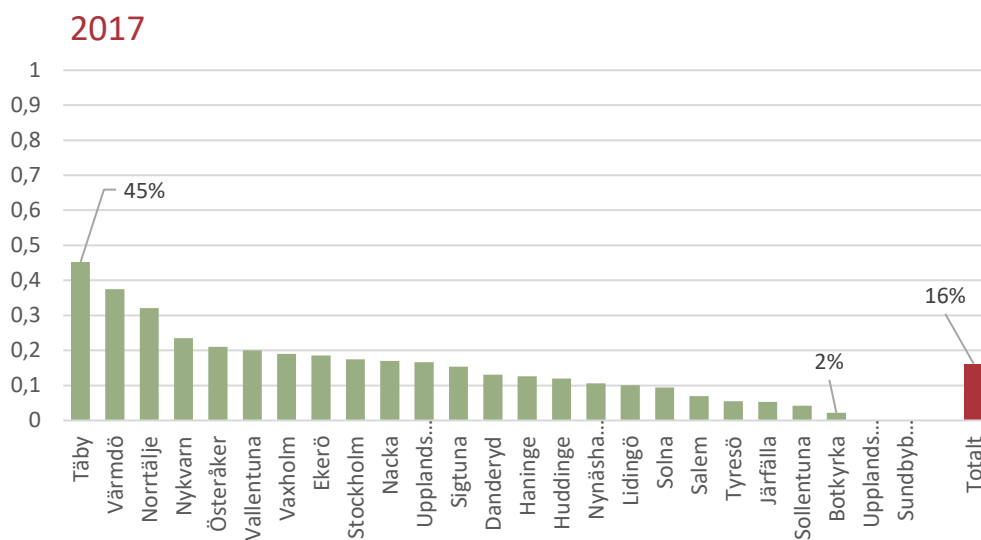

DIAGRAM 3. Anvisade nyanlända 2017 som har flyttat från anvisningskommunen 1 år efter mottagandet, andel (%)

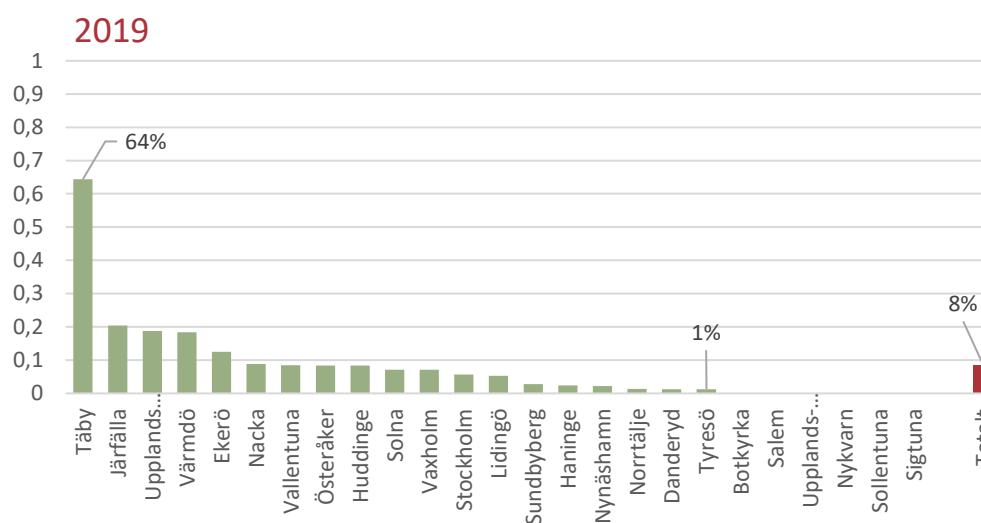

DIAGRAM 4. Anvisade nyanlända 2019 som har flyttat från anvisningskommunen 1 år efter mottagandet, andel (%)

Flest flyttar från socioekonomiskt starka kommuner

Vi har konstaterat att en relativt stor andel av de anvisade, nästan 40 procent, har flyttat från Stockholms län tre år efter mottagandet, men att det finns stora skillnader i andel mellan kommuner.

Vi har också studerat om det finns skillnader i andel flyttar mellan olika socioekonomiska kommuntyper. Från kommuntyp låg utsatthet har de flesta flyttar skett. Det förekommer dock även här variationer mellan kommuner. Mellan 6 och 85 procent hade flyttat från kommunerna inom kommuntyp låg utsatthet.

Stockholms stad tog år 2017 emot drygt 30 procent av alla anvisade i länet och tillämpade vid tidpunkt för mätningen fortfarande upp till

femåriga bostadskontrakt för denna grupp. När Stockholms stad exkluderas ur kommuntyp låg socioekonomisk utsatthet ökar andelen som har flyttat från kommuntypen.

Från kommuntyp relativt låg utsatthet har 28 procent av totalt antal mottagna flyttat tre år efter mottagandet. Kommuntypen stod år 2017 för en femtedel av det totala mottagandet på anvisning till länet. Även här förekommer stora variationer mellan kommunerna inom kommuntypen. Alltifrån 6 till 66 procent hade flyttat tre år efter mottagandet. Från Botkyrka kommun, som år 2017 var den enda kommun i länet som hade ett mottagande på anvisning och som ingår i kommuntyp relativt hög utsatthet hade endast 9 procent flyttat, se tabell 5.

TABELL 5. Anvisade nyanlända 2017 i andel (%) av total, samt som har flyttat 3 år efter mottagande fördelat på socioekonomisk kommuntyp, andel (%) respektive antal.

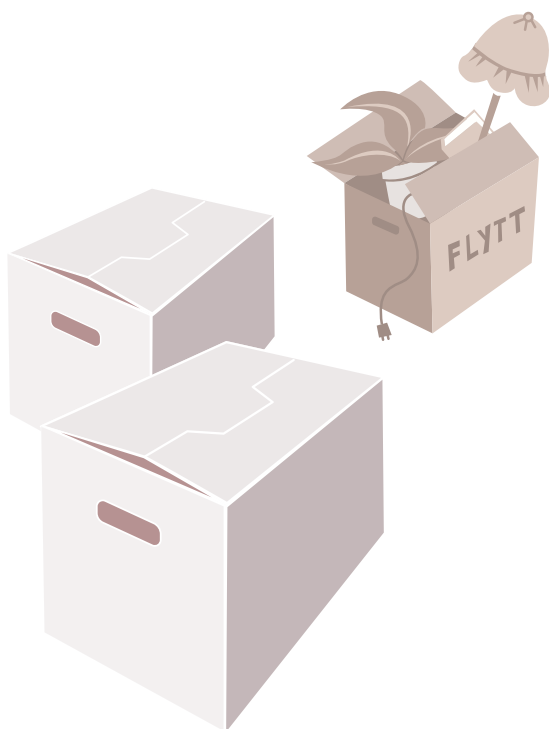
Socioekonomisk utsatthet (kommuntyp)	Anvisade nyanlända till Stockholms län 2017, andel (%) av total	Varav andel (%) anvisade nyanlända som har flyttat 3 år efter mottagandet	Varav antal anvisade nyanlända som har flyttat 3 år efter mottagandet
Relativt hög	2 %	9 %	12
Relativt låg	20 %	28 %	337
Låg	78 %	43 %	1 951
Låg, exkl. Stockholms stad	60 %	59 %	1 195

TABELL 6. Anvisade nyanlända 2017 resp. 2019 som har flyttat 1 år efter mottagandet fördelat på socioekonomisk kommuntyp, andel (%) respektive antal.

Socioekonomisk utsatthet (kommuntyp)	Varav andel (%) anvisade nyanlända 2017 som har flyttat 1 år efter mottagandet	Varav antal anvisade nyanlända 2017 som har flyttat 1 år efter mottagandet	Varav andel (%) anvisade nyanlända 2019 som har flyttat 1 år efter mottagandet	Varav antal anvisade nyanlända 2019 som har flyttat 1 år efter mottagandet
Relativt hög	2 %	3	0 %	0
Relativt låg	9 %	212	6 %	29
Låg	19 %	881	9 %	196
Låg exkl. Stockholms stad	22 %	418	12 %	139

Tidigare flyttar uppvisar samma flyttmönster som har konstaterats (se diagram 3, 4) så hade dubbelt så stor andel anvisade nyanlända flyttat inom ett år efter mottagandet år 2017 i jämförelse med mottagna år 2019.

På kommuntypsnivå hade störst andel flyttat från kommuner med låg utsatthet båda mottagningsåren, se tabell 6. Detsamma är giltigt även för anvisade år 2018 där vi undersökt flyttar drygt två år efter mottagandet.²⁴ Det förekommer dock återigen variationer inom kommuntyperna vad gäller hur stor andel som har flyttat från respektive kommun. I kommuntyp relativt låg utsatthet hade mellan 0–17 procent (mottagna 2017) flyttat, respektive 0–20 procent för mottagna år 2019. Inom kommuntyp låg utsatthet hade 0–45 procent respektive 0–64 procent flyttat. Flyttmönstren följer således samma övergripande mönster, oavsett mottagningsår och vid vilken tidpunkt efter mottagandet andel flyttar mäts.

Flest anvisade nyanlända flyttar till andra län

Av de knappt 40 procent som hade lämnat sin anvisningskommun efter tre år har omkring en fjärdedel bosatt sig i någon annan av länets kommuner. Drygt 20 procent har bosatt sig i något av de närliggande länen till Stockholms län, det vill säga i Uppsala, Södermanlands eller Västmanlands län. Flest har dock lämnat länet, knappt 55 procent, och bor i en kommun i något av de övriga sjutton länen. Det motsvarar 1 259 individer av de cirka 2 300 nyanlända som flyttat från sin anvisningskommun. Anvisade nyanlända mottagna år 2018 som flyttat från sina anvisningskommuner efter drygt två år hade fördelat sig mycket snarlikt.²⁵ I diagram 5 synliggörs var de anvisade nyanlända som flyttat från sina anvisningskommuner bor tre år efter mottagandet 2017.

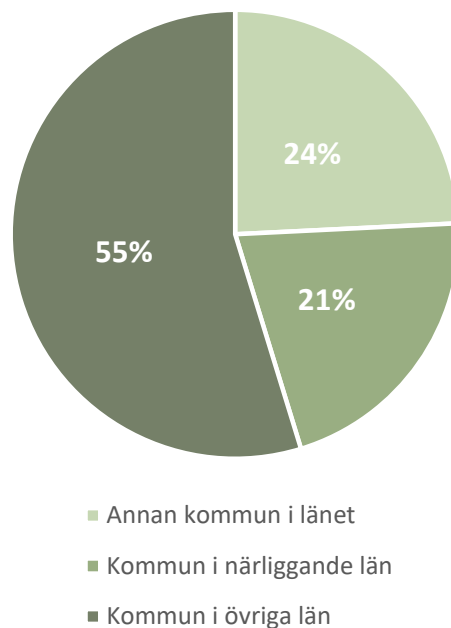

DIAGRAM 5. Anvisade nyanlända 2017 som har flyttat från anvisningskommunerna 3 år efter mottagandet, fördelat på bosatt i annan kommun i länet, kommun i närliggande län resp. kommun i övriga län, andel (%).

24 Låg utsatthet 32 % (låg exkl. Stockholms stad 33 %), relativt låg utsatthet 22 %, relativt hög utsatthet 1 %.

25 Knappt 24 % i en annan kommun i Stockholms län, knappt 23 % i en kommun i närliggande län och 55 % i en kommun i något av övriga 17 län.

TABELL 7. Anvisade nyanlända 2017 som har flyttat 3 år efter mottagandet och är bosatt i en annan kommun i Stockholms län fördelat på socioekonomisk kommuntyp, andel (%) respektive antal.

Socioekonomisk utsatthet (kommuntyp)	Varav andel (%) anvisade nyanlända av total flyttat 3 år efter mottagandet – bosatt per kommuntyp i en annan kommun i Stockholms län	Varav antal anvisade nyanlända av total flyttat 3 år efter mottagandet – bosatt per kommuntyp i en annan kommun i Stockholms län
Relativt hög	19%	104
Relativt låg	39%	217
Låg	42%	236

Vid flyttar inom länet står utsatta kommuner för högre mottagande än vid anvisning

Länsstyrelsen har inte bara studerat vilken kommuntyp anvisade nyanlända flyttar från utan även vilken kommuntyp de flyttar till. På så sätt kan fördelningen mellan kommuntyper vid mottagandet i Stockholms län jämföras med de kommuntyper som nyanlända anvisade flyttar till.

Störst antal anvisade nyanlända hade alltså efter tre år flyttat från kommuner med låg socioekonomisk utsatthet, det vill säga från socioekonomiskt starka kommuner. I tabell 7 synliggörs andel anvisade som efter tre år har bosatt sig i en annan kommun i Stockholms län, per socioekonomisk kommuntyp. Störst andel har bosatt sig i kommuntyp låg socioekonomisk utsatthet. Majoriteten av länets kommuner (15 av 26) tillhör kommuntypen. Andelen nyanlända som har flyttat från sin anvisningskommun och bosatt sig i kommuntyp låg utsatthet (42 procent) kan jämföras med att kommuntypen stod för nästan 80 procent av anvisningarna år 2017. I kommuntyp relativt hög utsatthet ingår istället endast två kommuner, till vilka sammanlagt 104 individer har flyttat. Endast en kommun inom kommuntyp hög utsatthet hade ett mottagande på anvisning år 2017, vilket utgjorde 2 procent av det totala mottagandet till länet. Detta kan jämföras med de 19 procent kommuntypen tog emot av de som flyttat vidare inom länet. Sammanfattningsvis

innebär det att kommuntyp relativt hög och relativt låg utsatthet är större mottagare procentuellt sett av anvisade nyanlända som har flyttat från sin anvisningskommun, än det procentuella mottagandet vid anvisning genom bosättningslagen. Från dessa två kommuntyper har även en lägre andel flyttat tre år efter mottagandet än från kommuntyp låg utsatthet. Kommuntyp låg utsatthet är därtill en lägre mottagare procentuellt sett av anvisade nyanlända som har flyttat från sin anvisningskommun än vid mottagandet tre år tidigare.

Av mottagna anvisade år 2018 till Stockholms län kan vi konstatera ett liknande flyttmönster inom länet drygt två år efter mottagandet. Dock hade en något lägre andel (34 procent) bosatt sig i kommuntyp låg utsatthet och en något högre andel i kommuntyp relativt låg utsatthet (48 procent) i jämförelse med anvisade år 2017.

TABELL 8. Anvisade nyanlända 2017 som har flyttat 3 år efter mottagandet och är bosatt i en annan kommun utanför Stockholms län fördelat per socioekonomisk kommuntyp, andel (%) respektive antal.

Socioekonomisk utsatthet (kommuntyp)	Varav andel (%) anvisade nyanlända av total flyttat 3 år efter mottagandet – bosatt per kommuntyp, exkl. Stockholms län	Varav antal anvisade nyanlända av total flyttat 3 år efter mottagandet – bosatt per kommuntyp, exkl. Stockholms län
Hög	10%	169
Relativt hög	60%	1 053
Relativt låg	29%	509
Låg	0,7%	12

Vid flyttar utanför länet står utsatta kommuner för högt mottagande

I tabell 8 synliggörs andel och antal nyanlända som flyttat från sin anvisningskommun samt även från länet. Sammantaget ökar andel nyanlända som har bosatt sig i kommuntyp hög utsatthet och relativt hög utsatthet när vi enbart tittar på de flyttar som sker till kommuner utanför Stockholms län. Andelen som bosatt sig i kommuntyp låg utsatthet uppgår inte ens till 1 procent. Dock är det relevant att påminna om att det är jämförelsevis få kommuner, åtta stycken, som kategoriseras som kommuntyp låg utsatthet utanför Stockholms län (se tabell 1). Kommuntypen med sämst socioekonomiska förutsättningar har dock mottagit 10 procent av de anvisade från Stockholms län som flyttat utanför länet. Kommuntypen består även den av relativt få kommuner, 18 stycken.

Kommuntyp relativt hög utsatthet mottog 60 procent. Sammanfattningsvis kan vi således konstatera att vid flyttar utanför Stockholms län står mer utsatta kommuner för ett relativt högt procentuellt mottagande, se tabell 8.

Av anvisade år 2018 till Stockholms län kan vi även avseende flyttar utanför länet konstatera ett liknande flyttmönster drygt två år efter mottagandet. Dock har en viss utjämning skett mellan kommuntyperna, med något lägre andel som har bosatt sig i hög och relativt hög utsatthet och något högre andel som istället har bosatt sig i relativt låg utsatthet. Det är fortsatt mycket få som bosatt sig i kommuntyp låg utsatthet.

Få anvisade flyttade till Stockholms län från övriga landet

Av cirka 7 800 anvisade nyanlända, som togs emot i övriga landet exklusive Stockholms län under första halvåret 2017²⁶, hade 1 procent flyttat till Stockholms län drygt två år senare. Detta motsvarar 81 personer.

Största mottagarkommunerna var Stockholms stad (23 personer), Huddinge (12 personer), Upplands Väsby, Haninge, Södertälje och Norrtälje (7 personer vardera). Till nio kommuner i länet hade ingen anvisad flyttat från övriga landet.

²⁶ Datan som presenteras i avsnittet ingår i en tidigare statistikbeställning av Länsstyrelsen Stockholm, varför delpopulationen (mottagna anvisade till riket, exkl. Stockholms län första halvåret 2017) skiljer sig åt från övriga delpopulationer nyanlända som ingår i denna rapport.

Slutsatser

I detta avsnitt har konstaterats att kommuner med goda socioekonomiska förutsättningar tar emot flest anvisade nyanlända i Stockholms län. Detta ligger också i linje med bosättningslagens intentioner. Riksrevisionen bekräftar liknande för riket som helhet genom att fastställa att det har skett ett ökat mottagande i kommuner med lägre arbetslöshet i jämförelse med innan bosättningslagen.²⁷

Många anvisade nyanlända flyttar från länets kommuner en tid efter mottagandet. Samma fenomen bekräftas i andra rapporter. Riksrevisionen konstaterar till exempel att 33 procent av de anvisade nyanlända i riket 2017 hade flyttat från sina anvisningskommuner efter tre år, vilket är ungefär en lika stor andel flyttar som *innan* bosättningslagens införande.²⁸

I Stockholms län flyttar anvisade nyanlända huvudsakligen från kommuner med goda socioekonomiska förutsättningar. Andelen som flyttar varierar dock stort mellan kommunerna i länet och det förekommer även stora variationer inom de socioekonomiska kommuntyperna. Länsstyrelsen har tidigare konstaterat ett samband mellan flyttar och tidslängden på bostadskontrakten. Men det påvisades att även bostadens kvalitet har betydelse för flyttar. Bostadens kvalitet kan till exempel handla om vilken typ av bostad anvisade nyanlända tilldelas och hur väl den lämpar sig för hushållets behov. Trångboddhet, delade bostäder mellan olika hushåll och geografisk placering kan vara andra faktorer som spelar in.²⁹ Ytterligare faktorer som kan ha betydelse för att förstå variationer i andelen flyttar är mottagandet i stort, både kommunens arbete med nyanlända men även andra aktörers lokala närvaro avseende till exempel etableringsinsatser eller civilsamhällets engagemang. Även kommunens bostadsvägledning kan ha

betydelse för omfattningen av flyttar, till exempel variationer i hur tidigt, intensivt och med vilken inriktning insatsen utförs. Dessa kompletterande potentiella förklaringar skulle även kunna utgöra en bidragande förklaring till skillnader i andelen tidiga flyttar, där inte bostadskontraktens tidslängd bör utgöra främsta förklaringen.

Anvisade nyanlända som flyttar från kommunerna flyttar också främst från länet. Oavsett vart flyttarna går sker en generell omfördelning i mottagandet från kommuner med goda socioekonomiska förutsättningar till kommuner med sämre socioekonomiska förutsättningar. Även andra rapporter bekräftar på lite olika sätt att en form av omfördelning sker mellan kommuner med olika förutsättningar. Riksrevisionen konstaterar att de anvisade nyanlända som flyttat från sin anvisningskommun tre år efter mottagandet år 2017, hade bosatt sig i kommuner med i genomsnitt 1,9 procentenheters högre arbetslöshet.³⁰ Vad gäller anvisade nyanlända i Västra Götalands län konstateras att flyttar relativt ofta går till socioekonomiskt svagare kommuner. Med det menas kommuner med högre arbetslöshet och relativt svag arbetsmarknad. Flyttar mellan kommuner anges ofta även bero på att nyanlända befinner sig i akut bostadsbrist.³¹ Även Statskontoret pekar i sin kartläggning om aktiv medverkan till bosättning i annan kommun på att det är vanligare att kommuner som har låg skattekraft eller en arbetslöshet över genomsnittet tar emot nya invånare som har fått hjälp att flytta av sin hemkommun. Statskontoret anger nyanlända som en av fyra grupper som utsätts för så kallad social dumpning.³²

I diskussionen om vart anvisade nyanlända flyttar utifrån ett socioekonomiskt kommunperspektiv, är det av vikt att ta i beaktande hela mottagandekedjan. Det vill säga till vilken typ av kommuner mottagandet sker i större utsträckning, från vilken typ av kommuner anvisade nyanlända en tid efter mottagandet

27 RiR 2021:29: Bosättningslagen – har reformen levt upp till intentionerna?, se även Chalmers tekniska högskola: Institutionen för arkitektur och samhällsbyggnadsteknik. Julia Fredriksson, Joanna Gregorowicz-Kipszak, Nyanländas flyttmönster: Orsaker och drivkrafter till geografisk rörlighet efter etableringstiden i Västra Götalands län, 2021.

28 Ibid.

29 Länsstyrelsen Stockholm 2020:04. Bostad sist? Om bosättningslagen och nyanländas boendesituation i Stockholms län.

30 RiR 2021:29: Bosättningslagen – har reformen levt upp till intentionerna?

31 Chalmers tekniska högskola: Institutionen för arkitektur och samhällsbyggnadsteknik. Julia Fredriksson, Joanna Gregorowicz-Kipszak Nyanländas flyttmönster: Orsaker och drivkrafter till geografisk rörlighet efter etableringstiden i Västra Götalands län, 2021.

32 Statskontoret 2020:19: Aktiv medverkan till bosättning i annan kommun. En kartläggning.

flyttar i större utsträckning, samt till vilken typ av kommuner det främst flyttas till. På så sätt får vi en förståelse för det totala mottagandet av anvisade nyanlända över en tidsperiod om några år, det vill säga andel mottagna initialt, andel som är kvar och andel som flyttat in från andra kommuner. Ser vi på mottagandet på detta sätt förekommer det stora skillnader mellan olika kommuntyper, både inom och utanför länet, som redovisats i avsnittet. Skillnaderna innebär alltså att socioekonomiskt svagare kommuner i slutändan står som relativt stora mottagare totalt sett av anvisade nyanlända över tid. Dessa resultat är på så sätt även ett bidrag till den aktuella och större frågan om den socioekonomiska segregationen.

Resultaten sätter även ljuset på bosättningslagens syfte om en jämn fördelning mellan kommuner och län, intentionen att alla kommuner ska bidra i mottagandet samt att mottagandet ska styras mot kommuner med bättre förutsättningar. Frågan blir i förlängningen även hur kommunernas skilda socioekonomiska förutsättningar påverkar individens förutsättningar till etablering. Statskontoret pekar till exempel på att om social dumpning ska ses som ett problem eller inte (utifrån ett kommunperspektiv) främst handlar om mottagande kommuns socioekonomiska förutsättningar att möta

nyinflyttade hushålls behov.³³ I studien över nyanländas flyttmönster i Västra Götalands län konstateras att de hushåll som flyttar till en kommun endast på grund av tillgång till boende riskerar sämre förutsättningar än de som flyttar på grund av till exempel arbete eller studier. Det förstärks i sin tur av att denna typ av flytt främst sker till glesbygdskommuner där bostad finns, men arbetsmarknaden är relativt svag.³⁴ Vi har också konstaterat att många av de anvisade nyanlända som tagits emot är barnfamiljer. En överväldigande majoritet av alla mottagna ingår i hushåll med barn under 18 år. I sin tur innebär det att många av de hushåll som flyttar inbegriper barn som rycks upp från nätverk, skola och sociala aktiviteter. Ytterligare uppbrott som en flytt i sig innebär har rimligen en potentiell negativ inverkan på möjligheten till etablering och för barnens skolgång och uppväxtvillkor. Att kommunen därtill har sämre förutsättningar torde innebära ytterligare utmaningar för vuxnas etablering, vilket i sin tur påverkar barnens livsvillkor.

33 Statskontoret 2020:19: Aktiv medverkan till bosättning i annan kommun. En kartläggning.

34 Chalmers tekniska högskola: Institutionen för arkitektur och samhällsbyggnadsteknik. Julia Fredriksson, Joanna Gregorowicz-Kipszak Nyanländas flyttmönster: Orsaker och drivkrafter till geografisk rörlighet efter etableringstiden i Västra Götalands län, 2021.

Självbosatta nyanländas flyttmönster

Självbosatta nyanländas flyttmönster

I detta avsnitt analyseras mottagandet av självbosatta nyanlända personer till Stockholms län samt flyttmönster från mottagande kommuner. Mottagandet och flyttar beskrivs även i detta avsnitt i relation till de socioekonomiska kommuntyperna.

I denna resultatdel besvaras följande frågor:

- Hur bosätter sig självbosatta mellan socioekonomiska kommuntyper?
- I vilken omfattning flyttar självbosatta inom kommunen?
- I vilken omfattning flyttar självbosatta från sina mottagningskommuner?
- I vilken omfattning flyttar självbosatta från socioekonomiska kommuntyper?
- Vart i landet flyttar självbosatta nyanlända?
- I vilken omfattning är socioekonomiska kommuntyper mottagare av självbosatta som har flyttat?

Analysen utgår från data för mottagningsåret 2018 och vi följer upp mottagandet efter drygt två år. Jämförelser görs även med anvisade nyanlända för samma mottagningsår och tidsspann.

Självbosatta bosätter sig i kommuner i länet med högre utsatthet

Av de drygt 3 400 självbosatta i Stockholms län år 2018 bosatte sig en högre andel i kommuner med högre socioekonomisk utsatthet, i jämförelse med hur anvisade nyanlända fördelades mellan olika kommuntyper.

I tabell 9, nästa sida, jämförs mottagandet av självbosatta respektive anvisade år 2018 till länets kommuner. Kommuntyp relativt hög

2018

År 2018 självbosatte sig drygt 3 400 nyanlända i Stockholms läns kommuner, något större andel kvinnor än män. 80 procent av de mottagna ingick i hushåll med barn under 18 år, majoriteten av dessa i hushåll med två föräldrar och knappt 10 procent i hushåll med en ensamstående förälder. Endast 2 procent utgjordes av ensamhushåll och drygt 15 procent av hushållen bestod endast av vuxna personer.

År 2018 anvisades och mottogs drygt 4 200 nyanlända till länets kommuner med ett mottagande på anvisning. En något lägre andel kvinnor än män.

TABELL 9. Självbosatta respektive anvisade nyanlända 2018 fördelat på socioekonomisk kommuntyp, andel (%) av total.

Socioekonomisk utsatthet (kommuntyp)	Självbosatta nyanlända till Stockholms län 2018, andel (%) av total	Anvisade nyanlända till Stockholms län 2018, andel (%) av total
Relativt hög	16 %	2 %
Relativt låg	27 %	20 %
Låg	57 %	79 %
Låg exkl. Stockholms stad	33 %	74 %

TABELL 10. Självbosatta respektive anvisade nyanlända 2018 som har flyttat inom kommunen drygt 2 år efter mottagandet fördelat på socioekonomisk kommuntyp, andel (%) respektive antal.

Socioekonomisk utsatthet (kommuntyp)	Varav andel (%) självbosatta nyanlända som har flyttat inom kommunen drygt 2 år efter mottagandet	Varav antal efter mottagandet anvisade nyanlända som har flyttat inom kommunen drygt 2 år efter mottagandet	Varav andel (%) anvisade nyanlända som har flyttat inom kommunen drygt 2 år	Varav antal självbosatta nyanlända som har flyttat inom kommunen drygt 2 år efter mottagandet
Relativt hög	48%	251	23%	17
Relativt låg	30%	268	51%	424
Låg	29%	540	32%	1055
Låg exkl. Stockholms stad	27%	182	25%	458

utsatthet, som består av endast två kommuner tog emot 16 procent av de självbosatta, i jämförelse med 2 procent av de anvisade samma år. En något högre andel självbosatta bosatte sig även i kommuntyp relativt låg utsatthet, i jämförelse med de anvisade. I kommuntyp låg utsatthet bosatte sig 57 procent självbosatta, men genom att exkludera Stockholms stad sjunker procentsatsen drastiskt. Det betyder att Stockholms stad stod för en relativt stor andel av de mottagna självbosatta inom kommuntyp låg utsatthet, även i jämförelse med mottagandet av anvisade.

Relativt många flyttar inom kommunen

Tidigare i rapporten har vi redogjort för hur många nyanlända som flyttar från sin anvisningskommun och vart flyttarna går. Här belyser vi flyttar *inom* den kommun där individen var bosatt eller bosatte sig vid uppehållstillståndet. Av samtliga mottagna

självbosatta i länet 2018 hade 32 procent flyttat inom mottagningskommunerna drygt två år efter mottagandet. En något större andel anvisade nyanlända hade flyttat inom anvisningskommunerna under samma tidsperiod, 35 procent.

I tabell 10 redogörs för andel självbosatta respektive anvisade nyanlända som har flyttat inom kommunen, redovisat per kommuntyp. Där framkommer att andelen som har flyttat inom kommunen varierar mellan kommuntyperna och det förekommer även skillnader i andel självbosatta respektive anvisade nyanlända som har flyttat beroende på kommuntyp. Drygt dubbelt så stor andel självbosatta hade till exempel flyttat inom den egna kommunen i kommuntyp relativt hög utsatthet jämfört med anvisade nyanlända. En större andel anvisade hade istället flyttat inom kommunerna i kommuntyp relativt låg utsatthet. En ungefär lika stor andel självbosatta som anvisade nyanlända hade flyttat inom kommunerna i kommuntyp låg utsatthet.

Nästan hälften av de självbosatta hade flyttat från kommunerna efter drygt två år

Drygt två år efter mottagandet i en kommun i länet år 2018 hade 47 procent av de självbosatta flyttat från sin kommun. Från de flesta kommunerna hade över 40 procent flyttat, men på kommunnivå varierade andelen som flyttat mellan 3–100 procent, se diagram 6.³⁵

Det kan jämföras med andelen anvisade som flyttat under samma tidsperiod, 30 procent. På kommunnivå varierade andel som flyttat mellan 4–78 procent, från ett tiotal kommuner hade minst 40 procent flyttat, se diagram 7. Ungefär lika stor andel självbosatta kvinnor som män hade flyttat, medan en något större andel anvisade nyanlända kvinnor än män hade flyttat.

35 I Vaxholm och Vallentuna var mottagandet av självbosatta mycket lågt och procentsatser över flyttade omfattar därför endast ett fåtal individer.

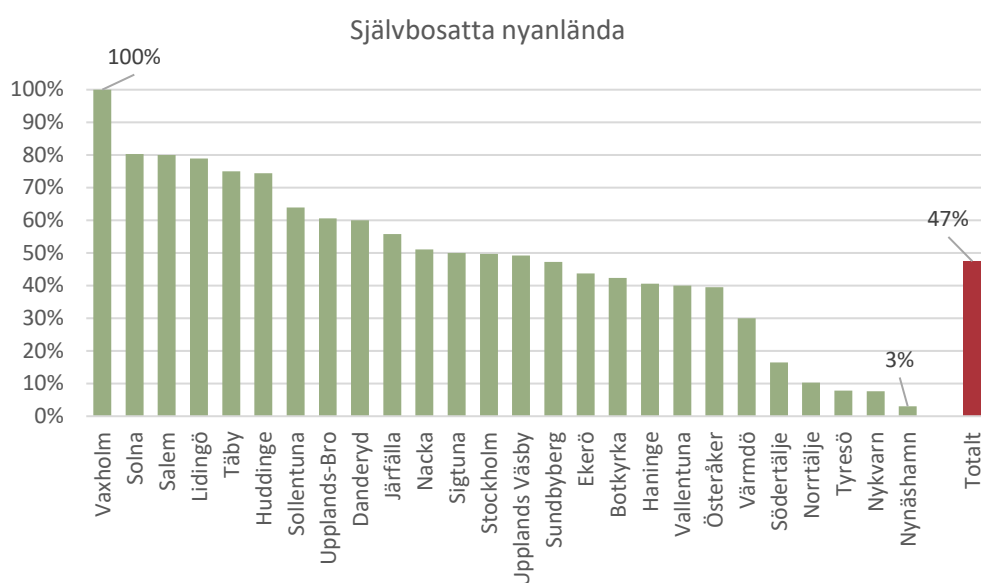

DIAGRAM 6. Självbosatta nyanlända 2018 som flyttat från mottagningskommunen drygt 2 år efter mottagandet, andel (%).

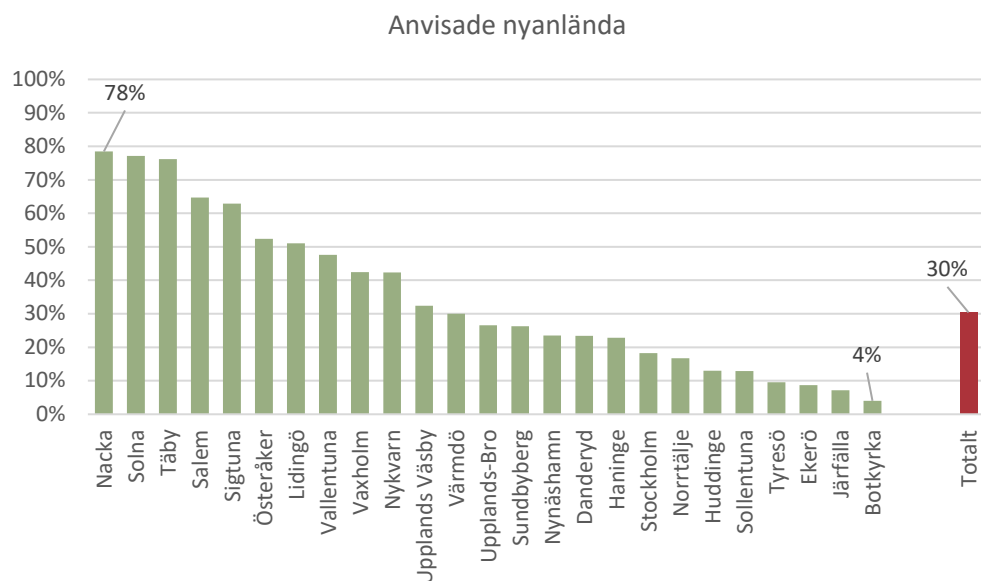

DIAGRAM 7. Anvisade nyanlända 2018 som flyttat från anvisningskommunen drygt 2 år efter mottagandet, andel (%).

Genom att addera samtliga flyttar, det vill säga inom kommunen och från mottagandekommunen, kan vi se att 78 procent av mottagna självbosatta har flyttat drygt två år efter mottagandet. Motsvarande siffra för anvisade nyanlända är 64 procent. Av anvisade år 2017 hade en lika stor andel flyttat inom kommunen efter tre år som anvisade 2018. Ungefär lika stor andel som anvisade år 2018 hade flyttat inom den egna kommunen i de olika kommuntyperna.³⁶

Flest självbosatta flyttade från socioekonomiskt starka kommuner

Som framgår av tabell 11 hade självbosatta i högst utsträckning flyttat från kommuntyp låg utsatthet, knappt 50 procent. Många självbosatta hade även flyttat från kommuntyp relativt låg utsatthet, 40 procent. Av de anvisade hade knappt 20 procent flyttat från sina anvisningskommuner i denna kommuntyp och drygt 30 procent från låg utsatthet. Både självbosatta och anvisade nyanlända hade i lägst utsträckning flyttat från kommuntyp relativt hög utsatthet. I tabell 8 framkom dock att en stor andel självbosatta hade flyttat inom kommunerna i kommuntyp relativt hög utsatthet.

Självbosatta flyttar i högre utsträckning inom länet

Drygt hälften av de som självbosatte sig i länets kommuner 2018 var fortfarande folkbokförda i samma kommun drygt två år senare, men som vi sett hade många flyttat inom kommunerna. Av de knappt 1 500 som hade flyttat från sin kommun hade drygt hälften bosatt sig i en annan kommun i Stockholms län, en fjärdedel i närliggande län och en femtedel i något av övriga 17 län.

I jämförelse med anvisade nyanlända flyttar självbosatta således i långt högre utsträckning inom länet. Anvisade nyanlända flyttar i stället oftare från länet och i synnerhet till de län som inte gränsar till Stockholms län. De 30 procent anvisade som hade flyttat från sin kommun, motsvarar drygt 1 200 individer. Av dessa bor en fjärdedel i en annan kommun i Stockholms län, en knapp fjärdedel i närliggande län och drygt hälften i något av Sveriges övriga län. Den geografiska fördelningen vid flyttar följer därmed samma mönster som för anvisade år 2017.³⁷ I diagram 8 visualiseras jämförelsen.

TABELL 11. Självbosatta respektive anvisade nyanlända 2018 som har flyttat drygt 2 år efter mottagandet fördelat på socioekonomisk kommuntyp, andel (%) respektive antal av total.

Socioekonomisk utsatthet (kommuntyp)	Varav andel (%) av självbosatta nyanlända som har flyttat drygt 2 år efter mottagandet	Varav antal individer av självbosatta nyanlända som har flyttat drygt 2 år efter mottagandet	Varav andel (%) av anvisade nyanlända som har flyttat drygt 2 år efter mottagande	Varav antal individer av anvisade nyanlända som har flyttat drygt 2 år efter mottagandet
Relativt hög	4 %	132	1 %	1
Relativt låg	40 %	451	22 %	178
Låg	49 %	914	32 %	1 053
Låg, exkl. Stockholms stad	50 %	346	44 %	795

³⁶ Relativt hög utsatthet 21%, relativt låg utsatthet 52 %, låg utsatthet 33 %, låg utsatthet exkl. Stockholms stad 18 %.

³⁷ 24 % bodde i en annan kommun i Stockholms län, drygt 20 % i närliggande län och 55 % i en kommun i något av övriga 17 län. Se diagram 4.

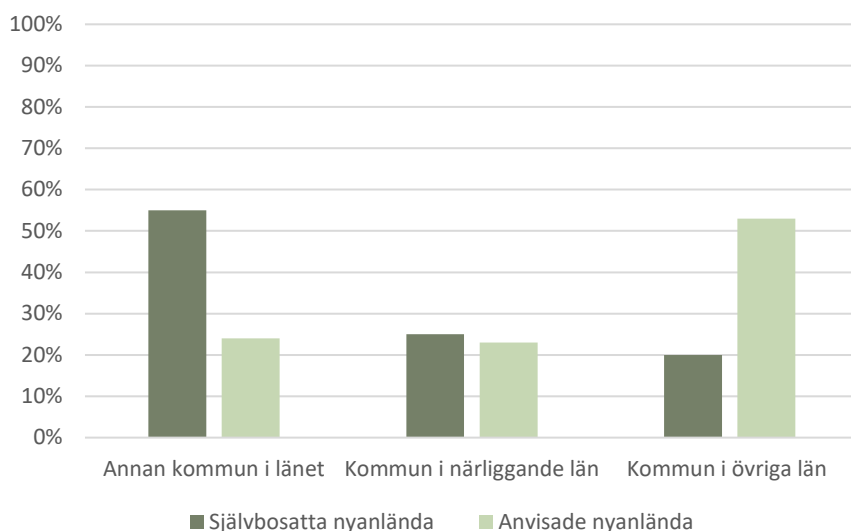

DIAGRAM 8. Självbosatta resp. anvisade nyanlända 2018 som har flyttat från anvisningskommunerna drygt 2 år efter mottagandet fördelat på bosatt i annan kommun i länet, kommun i närliggande län samt kommun i övriga län, andel (%) av total.

Vid flyttar inom länet står utsatta kommuner för högt mottagande

Bortsett från att självbosatta i mycket högre utsträckning än anvisade flyttar inom länet uppvisar självbosatta ett snarlikt bosättningsmönster som anvisade. Det vill säga att drygt två år efter mottagandet har självbosatta respektive anvisade som har bosatt sig i en annan kommun i länet fördelat sig snarlikt mellan de olika kommuntyperna.

Störst andel självbosatta respektive anvisade nyanlända har bosatt sig i kommuntyp relativt låg utsatthet, se tabell 12. Av de anvisade år 2017 som hade flyttat tre år efter mottagandet, hade en något större andel bosatt sig i låg utsatthet än i relativt låg utsatthet.³⁸

Procentuellt sett är kommuntyp relativt hög utsatthet fortsatt en relativt stor mottagare av självbosatta och anvisade nyanlända som har flyttat, 17 procent, särskilt om det sätts i förhållande till den låga andel kommuntypen tilldelas vid anvisning (2 procent). Därtill är det mycket få självbosatta såväl som anvisade som flyttar från kommuntypen, vilket redovisades i tabell 11. Det innebär att totalt sett är relativt många nyanlända bosatta i kommuntypen, när hänsyn tas till det stora initiala mottagandet av självbosatta, den förhållandevis låga andel självbosatta och anvisade som flyttar från kommuntypen och förhållandevis höga andel självbosatta och anvisade som flyttar till kommuntypen från andra kommuner i länet. Särskilt när vi tar i beaktande att kommuntypen endast består av två kommuner.

TABELL 12. Självbosatta respektive anvisade nyanlända 2018 som har flyttat drygt 2 år efter mottagandet och är bosatt i en annan kommun i Stockholms län fördelat per socioekonomisk kommuntyp, andel (%) respektive antal av total.

Socioekonomisk utsatthet (kommuntyp)	Varav andel (%) självbosatta nyanlända av total flyttat drygt 2 år efter mottagandet – bosatt i en annan kommun i Stockholms län	Varav antal självbosatta nyanlända av total flyttat drygt 2 år efter mottagandet – bosatt i en annan kommun i Stockholms län	Varav andel (%) anvisade nyanlända av total flyttat drygt 2 år efter mottagandet – bosatt i en annan kommun i Stockholms län	Varav antal anvisade nyanlända av total flyttat drygt 2 år efter mottagandet – bosatt i en annan kommun i Stockholms län
Relativt hög	17 %	137	17 %	50
Relativt låg	44 %	359	48 %	142
Låg	40 %	328	34 %	101

38 Se tabell 7.

Vid flyttar utanför länet står utsatta kommuner för högt mottagande

Bortsett från att anvisade nyanlända i mycket högre utsträckning än självbosatta flyttar från länet, så bosätter sig de två grupperna i ungefär lika stor utsträckning i kommuntyp hög, relativt hög och relativt låg utsatthet utanför Stockholms län. Sammantaget ökar andelen nyanlända som flyttar till kommuner med högre utsatthet, samtidigt som andelen som flyttar till kommuner med lägre utsatthet minskar. Detta följer övergripande samma mönster som för anvisade år 2017 och flyttar tre år efter mottagandet.³⁹ Till skillnad från mottagningsåret 2017 har det skett en liten utjämning mellan flyttar till kommuntyp hög, relativt hög och relativt låg utsatthet. Mycket få nyanlända har dock fortsatt bosatt sig i kommuntyp låg utsatthet utanför Stockholms län, se tabell 13.

Få självbosatta flyttade till Stockholms län från övriga landet

Av cirka 20 800 självbosatta nyanlända som togs emot i övriga landet exklusive Stockholms län första halvåret 2017, hade lite drygt 1 procent flyttat till någon av Stockholms läns kommuner drygt två år senare. Detta motsvarar 228 personer.

Största mottagarkommunerna var Stockholms stad (75 personer), Södertälje (30 personer), Botkyrka, Norrtälje, Haninge och Upplands Väsby (17–11 personer). Till fyra av länets kommuner hade endast en individ flyttat från övriga landet.⁴⁰

TABELL 13. Självbosatta respektive anvisade nyanlända 2018 som har flyttat drygt 2 år efter mottagandet och är bosatt i en annan kommun utanför Stockholms län fördelat på socioekonomisk kommuntyp, andel (%) respektive antal av total.

Socioekonomisk utsatthet (kommuntyp)	Varav andel (%) självbosatta nyanlända av total flyttat drygt 2 år efter mottagandet bosatt per kommuntyp, exkl. Stockholms län	Varav antal självbosatta nyanlända av total flyttat drygt 2 år efter mottagandet bosatt per kommuntyp, exkl. Stockholms län	Varav andel (%) anvisade nyanlända av total flyttat drygt 2 år efter mottagandet – bosatt per kommuntyp, exkl. Stockholms län	Varav antal anvisade nyanlända av total flyttat drygt 2 år efter mottagandet – bosatt per kommuntyp, exkl. Stockholms län
Hög	5 %	37	6 %	59
Relativt hög	57 %	382	56 %	523
Relativt låg	38 %	253	37 %	347
Låg	0,1 %	1	1 %	10

³⁹ 10 % i kommuntyp hög utsatthet, 60 % i relativt hög utsatthet och 29 % i relativt låg utsatthet samt 0,7 % i låg utsatthet, se tabell 8.

⁴⁰ Datan som presenteras i avsnittet ingår i en tidigare statistikbeställning av Länsstyrelsen Stockholm, varför delpopulationen (mottagna självbosatta till riket, exkl. Stockholms län första halvåret 2017) skiljer sig åt från övriga delpopulationer nyanlända som ingår i denna rapport.

Slutsatser

I detta avsnitt har vi beskrivit mottagandet av självbosatta till Stockholms län och flyttmönster drygt två år efter mottagandet. En grundläggande skillnad jämfört med resultaten i det föregående avsnittet om anvisade nyanlända är att självbosatta i högre utsträckning bosätter sig i kommuner i länet med sämre socioekonomiska förutsättningar.

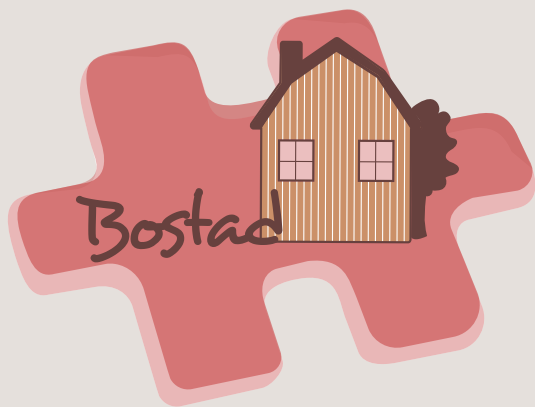
Självbosatta flyttar också i hög utsträckning inom mottagningskommunerna. Detsamma gäller visserligen även för anvisade nyanlända, men orsakerna skiljer sig förmodligen delvis åt. För självbosatta indikerar flyttar inom kommuner att många lever i osäkra boendesituationer, med korta kontrakt och tillfälliga boendelösningar. Att självbosatta både bosätter sig i och oftare flyttar inom kommuner med sämre förutsättningar, handlar rimligen om att utbudet av bostäder som självbosatta främst kan efterfråga, till exempel andrahands- eller inneboendelösningar, där är större. För anvisade nyanlända kan flyttar inom kommuner därutöver bero på hur det lokala mottagandet är strukturerat, till exempel att kommuner använder sig av ett eller flera mer tillfälliga ”ankomstboenden”, där hushållen sedan successivt flyttas ut till mer långsiktiga (om än i regel tidsbegränsade) boendelösningar. Flyttar inom kommuner kan även bero på om kommunernas bostadsvägledning, vilket i mycket högre utsträckning erbjuds anvisade än självbosatta nyanlända, möjliggör andra boendelösningar i den egna kommunen när ett tidsbegränsat bostadskontrakt utlöper. Båda dessa förklaringsfaktorer hänger dock sannolikt samman med strukturen på den lokala bostadsmarknaden. Genom att också belysa flyttar inom och inte endast från kommuner har vi synliggjort att en överväldigande majoritet nyanlända, självbosatta såväl som anvisade, har flyttat inom en relativt kort tidsperiod efter mottagandet. Kvar är endast en dryg femtedel självbosatta respektive drygt en tredjedel anvisade som har haft möjlighet att bo kvar i samma bostad under drygt två år efter mottagandet.

Självbosatta flyttar i hög utsträckning inom länet, i jämförelse med anvisade nyanlända som mycket oftare flyttar till andra län. Det kan bero på att självbosatta överlag har bättre kännedom om länets bostadsmarknad och ett mer uppbyggt nätverk med kontakter som kan leda till nya boendelösningar, om än ofta tillfälliga och osäkra. Anvisade nyanlända har å sin sida åtminstone haft en något mer tryggad boendelösning under en tidsbegränsad period och är istället mer utlämnade åt kommunens bostadsvägledning i samband med att tidsbegränsade bostadskontrakt utlöper.

Totalt sett hade nästan hälften av de självbosatta flyttat från sina mottagningskommuner drygt två år efter mottagandet, i jämförelse med 30 procent av de anvisade nyanlända. Mottagandet av anvisade nyanlända är dock, till skillnad från möjligheten till självbosättning, tänkt att utgöra ett ordnat och mer långsiktigt mottagande, vilket behöver tas i beaktande när flyttsiffror mellan dessa två grupper av nyanlända jämförs.

I detta avsnitt konstaterades även att för såväl självbosatta som anvisade nyanlända går flyttarna i hög utsträckning till kommuner med sämre socioekonomiska förutsättningar. I sin tur innebär detta att samma kommuntyper som i högre utsträckning blir mottagare av anvisade som flyttar från sina kommuner, även är mottagare av självbosatta, både initialt och när flyttar sker. Dessa resultat visar tydligt återigen att hänsyn behöver tas till det totala mottagandet över ett tidsspann om ett par år. Det vill säga mottagande kommuntyper initialt av självbosatta såväl som anvisade, från vilka kommuntyper flyttar sker i högre eller lägre utsträckning samt till vilka kommuntyper det flyttas i högre eller lägre utsträckning. På så sätt får vi en bättre förståelse för den faktiska fördelningen i mottagandet av nyanlända sett över tid. Den faktiska fördelningen mellan kommuntyper med olika förutsättningar bidrar även till en förståelse för hur det i sin tur kan inverka på nyanländas förutsättningar till att etablera sig på arbetsmarknaden och i samhällslivet.

Anvisade nyanländas anknytning till arbetsmarknaden

Anvisade nyanländas anknytning till arbetsmarknaden

I detta avsnitt har gruppen anvisade och mottagna till Stockholms län avgränsats till åldersgruppen 20–64 år, det vill säga nyanlända i arbetsför ålder och som även kan omfattas av Arbetsförmedlingens etableringsprogram. Analysen utgår från data för mottagningsåret 2017 och vi följer upp delpopulationen mellan 2–3 år efter mottagandet.

I denna resultatdel besvaras följande frågor:

- Hur fördelar sig anvisade nyanlända 20–64 år mellan olika utbildningsnivåer samt kommuntyper?
- Hur stor andel anvisade nyanlända 20–64 år är etablerade, och vilka skillnader finns beroende på om de är kvar i länet eller har flyttat?
- Hur fördelar sig anvisade nyanlända 20–64 år mellan olika anknytningar till förvärvsarbete?
- Hur fördelar sig anvisade nyanlända 20–64 år mellan olika anknytningar till förvärvsarbete i förhållande till flyttar samt kommuntyper?
- Hur fördelar sig anvisade nyanlända 20–64 år mellan olika huvudsakliga försörjningar?
- Hur fördelar sig anvisade nyanlända 20–64 år mellan olika huvudsakliga försörjningar i förhållande tillkommuntyper?

Avsnittets inledande resultatdel om anvisade nyanländas utbildningsnivå baseras på statistik från SCB:s utbildningsregister. Statistiken mäter den högsta avklarade utbildningsnivån för en individ. SCB kategoriserar personer

vars högsta utbildningsnivå är förgymnasial som lågutbildade. Det innebär att personer i kategorin lågutbildade kan inbegripa personer med alltifrån noll års formell utbildning till avklarad grundskoleutbildning. Personer med minst tre års studier efter gymnasiet räknas som högutbildade. I det ingår även till exempel kvalificerade yrkesutbildningar, yrkeshögskoleutbildningar och militära utbildningar.⁴¹

I den efterföljande resultatdelen presenteras registerbaserad aktivitetsstatistik (RAKS) från SCB. Målsättningen med RAKS är att beskriva en individs totala försörjning och anknytning till arbetsmarknaden, med helåret som referensperiod. Genom RAKS finns möjlighet att studera etableringen på arbetsmarknaden även för personer som av olika skäl har en svag anknytning till arbetsmarknaden. Statistiken omfattar tre delar, som belyser nyanländas anknytning till arbetsmarknaden på lite olika sätt:

- Etableringsgrad för anställda
- Anknytning till förvärvsarbete
- Huvudsaklig försörjning

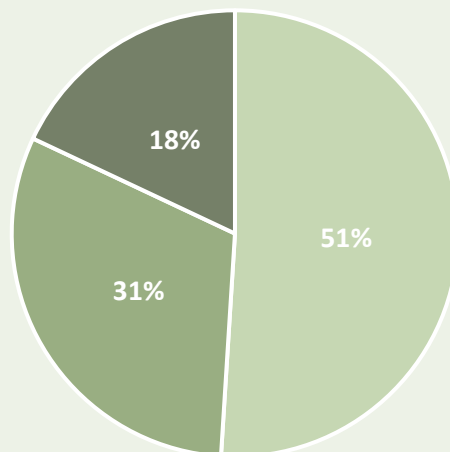
Vid tidpunkten för beställning av statistik från RAKS fanns data senast per 31 december 2019 att tillgå. Tillförlitlig statistik över anvisade och mottagna nyanlända finns från år 2017. Det innebär att vi studerar utfallet två till högst tre år efter mottagandet i en kommun i Stockholms län, beroende på om individen togs emot i början eller i slutet av år 2017.

⁴¹ Statistiken i SCB:s utbildningsregister för nyanlända bygger i huvudsak på egenrapporterade uppgifter.

2017

År 2017 anvisades och mottogs drygt 3 300 nyanlända inom ålderskategorin 20–64 år i kommunerna i Stockholms län med ett mottagande på anvisning.

Drygt 40 procent av dessa är kvinnor och knappt 60 procent är män.

■ Förgymnasial ■ Gymnasial ■ Eftergymnasial

DIAGRAM 9. Anvisade nyanlända 20–64 år 2017 fördelat på högsta utbildningsnivå 31 december 2020, andel (%) av total.

Majoriteten har förgymnasial utbildning

Av de anvisade i åldersgruppen 20–64 år till kommunerna i Stockholms län 2017 har en knapp femtedel eftergymnasial utbildning per den 31 december 2020. Drygt 30 procent har gymnasial utbildning och hälften har högst förgymnasial utbildning. En något större andel kvinnor än män har högst förgymnasial utbildning, 54 respektive 48 procent. Därmed har en något större andel män än kvinnor istället gymnasial eller eftergymnasial utbildning⁴², se diagram 9.

Fler lågutbildade flyttar till socioekonomiskt svaga kommuner

Genom att titta på utbildningsnivå i förhållande till vilken typ av kommun individerna bor i vid samma tidpunkt, kan vi få en indikation på huruvida utbildning skulle kunna vara en faktor som har betydelse för var nyanlända bor. En hypotes är att nyanlända anvisade med en högre utbildningsnivå har lättare att få ett arbete med tillräckligt hög inkomst som möjliggör att hitta en bostad i Stockholms län på egen hand, till exempel

när en kommundelad bostad med ett tidsbegränsat kontrakt utlöper.

Av samtliga i målgruppen 20–64 år har ungefär 40 procent lämnat sin anvisningskommun tre år efter mottagandet år 2017. Det förekommer inga större skillnader i andel som har flyttat mellan de olika utbildningsnivåerna. Det vill säga att en ungefär lika stor andel nyanlända med högst förgymnasial, som gymnasial och eftergymnasial utbildning har flyttat (41, 41 respektive 43 procent).

Vi kan dock konstatera att nyanlända med högst förgymnasial utbildning i dubbelt så hög utsträckning har bosatt sig i kommuntyp hög och relativt hög utsatthet. Nyanlända med högst gymnasial eller eftergymnasial utbildning har istället i något högre utsträckning bosatt sig i kommuntyp låg och relativt låg utsatthet. Eftersom andelen nyanlända som har högst förgymnasial utbildning är störst, är antalet individer i förhållande till andel större i jämförelse med de två högre utbildningsnivåerna. Därtill är en något högre andel kvinnor än män lågutbildade. Tabell 14 redogör både för andel respektive antal som flyttat per utbildningsnivå och till vilken kommuntyp.

⁴² 248 individer saknar uppgift om högsta utbildningsnivå per 31 dec 2020

TABELL 14. Anvisade nyanlända 20–64 år 2017 som har flyttat 3 år efter mottagandet fördelat på högsta utbildningsnivå samt socioekonomisk kommuntyp, andel (%) respektive antal.

Socioekonomisk utsatthet (kommuntyp)	Varav andel (%) anvisade nyanlända 20–64 år med högst förgymnasial utbildning som flyttat 3 år efter mottagandet – bosatt per kommuntyp	Varav antal anvisade nyanlända 20–64 år med högst förgymnasial utbildning som flyttat 3 år efter mottagandet – bosatt per kommuntyp	Varav andel (%) anvisade nyanlända 20–64 år med högst gymnasial utbildning som flyttat 3 år efter mottagandet – bosatt per kommuntyp	Varav antal anvisade nyanlända 20–64 år med högst gymnasial utbildning som flyttat 3 år efter mottagandet – bosatt per kommuntyp	Varav andel (%) anvisade nyanlända 20–64 år med eftergymnasial utbildning som flyttat 3 år efter mottagandet – bosatt per kommuntyp	Varav antal anvisade nyanlända 20–64 år med eftergymnasial utbildning som flyttat 3 år efter mottagandet – bosatt per kommuntyp
Hög	8%	50	4%	15	4%	10
Relativt hög	51%	323	40%	156	46%	112
Relativt låg	30%	191	35%	136	35%	84
Låg	12%	74	20%	79	15%	35

Etableringsgrad för anställda

I denna del redovisas etableringsgrad för nyanlända som var anställda under 2019. För att beräkna etableringsgrad omfattas helårsanställningar, nyanställningar, delårsanställningar samt avgångna.

Etableringsgrad är ett inkomstmått och en individ kan antingen kategoriseras som etablerad eller svagt etablerad. En individ som får markeringen ”svagt etablerad” kan till exempel vid sidan av inkomst från arbete ha haft kompletterande inkomster från sjukskrivning, föräldraledighet eller dylikt.⁴³

En knapp tredjedel etablerade efter två år. Av hela gruppen nyanlända 20–64 år mottagna år 2017 är 32 procent etablerade enligt SCB:s etableringsmått, per sista december 2019. Dubbelt så stor andel män (40 procent) än kvinnor (20 procent) är etablerade, se diagram 10.

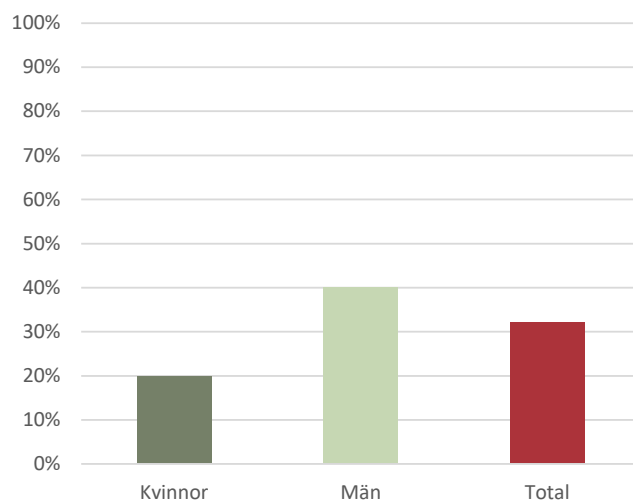

DIAGRAM 10. Anvisade nyanlända 20–64 år 2017 som är etablerade 31 december 2019, andel (%) per kön och total.

⁴³ För att definieras som svagt etablerad ska personen ha en årsinkomst som understiger 60 procent av medianinkomsten, där inkomsten beräknas utifrån personer med förgymnasial utbildning, med samma ålder och kön, se Statistiska centralbyrån. Fredrik W. Andersson, Susanne Gullberg Brännström. RAKS – Registerbaserad aktivitetsstatistik. Fokus på näringsliv och arbetsmarknad.

Färre etablerade bland de som lämnat länet
Per sista december 2019 var 72 procent i målgruppen fortfarande bosatta i sin anvisningskommun. Några procent hade flyttat till en annan kommun i länet, drygt 180 individer. Det innebär att 22 procent helt hade flyttat från Stockholms län, vilket motsvarar knappt 650 individer av de totalt drygt 3 300 mottagna anvisade 20–64 år året 2017.⁴⁴

Av de som fortfarande är bosatta i Stockholms län vid utgången av 2019 är en större andel etablerade i jämförelse med de som har flyttat från länet. Dock är en lägre andel kvinnor än män etablerade, oavsett om de bor kvar i eller inte i Stockholms län, se figur 1.

Anknytning till förvärvsarbete

Ett annat sätt att titta på nyanländas etablering är anknytning till förvärvsarbete. Under ett kalenderår kan sju olika anknytningar till förvärvsarbete beräknas. Dessa är:

- Helårsanställd⁴⁵
- Nyanställd
- Avgången
- Delårsanställd
- Kombinator⁴⁶
- Företagare⁴⁷
- Utan arbete

Knapp femtedel helårsanställda

Den målgrupp vi studerar hamnar främst i kategorin ”utan arbete” (55 procent) vid utgången av 2019, följt av helårsanställd och nyanställd på 17 respektive 16 procent. 8 procent är avgångna, följt av delårsanställda på 4 procent. 0,3 procent var antingen företagare eller kombinatorer.

44 121 individer är borträknade i kategorierna ”ej folkbokförd i mottagningskommunen vid mottagningstillfället men är folkbokförd i mottagningskommunen efter 730 dagar”, ”ej folkbokförd i mottagningskommunen/län vid mottagningstillfället men är folkbokförd i en annan kommun i Sthlms län efter 730 dagar”, ”personen har aldrig varit folkbokförd i mottagningskommunen.

45 Personer som har fått inkomst från förvärvsarbete under hela året. Ingen hänsyn tas till om personen arbetar hel- eller deltid.

46 Personer som är eller har varit anställda under året och bedrivit näringsverksamhet klassificeras som kombinatorer

47 Personer som enbart bedriver näringsverksamhet kallas företagare

Större andel utan arbete bland de som flyttat från länet

I denna del beskrivs hur stor andel som var utan arbete respektive helårsanställda eller nyanställda, beroende på var de bor vid utgången av 2019.

71 procent av nyanlända som flyttat från länet var utan arbete jämfört med 52 procent av de som bodde kvar i sin anvisningskommun. Lägst andel utan arbete (29 procent) var den grupp nyanlända som flyttat till en annan kommun i Stockholms län.

17 procent av de som bodde kvar i sin anvisningskommun var anställda under helåret, vilket kan jämföras med de som lämnat länet där 8 procent var anställda under hela 2019. Högst andel helårsanställda (40 procent) återfinns i gruppen som flyttat till en annan kommun i Stockholms län. Högst andel nyanställda återfinns också bland de nyanlända som bosatt sig i en annan kommun i Stockholms län (21 procent), följt av nyanlända som bor kvar i sin anvisningskommun (18 procent). Lägst andel nyanställda år 2019 återfinns i gruppen som hade flyttat från länet (9 procent)⁴⁸, se figur 2.

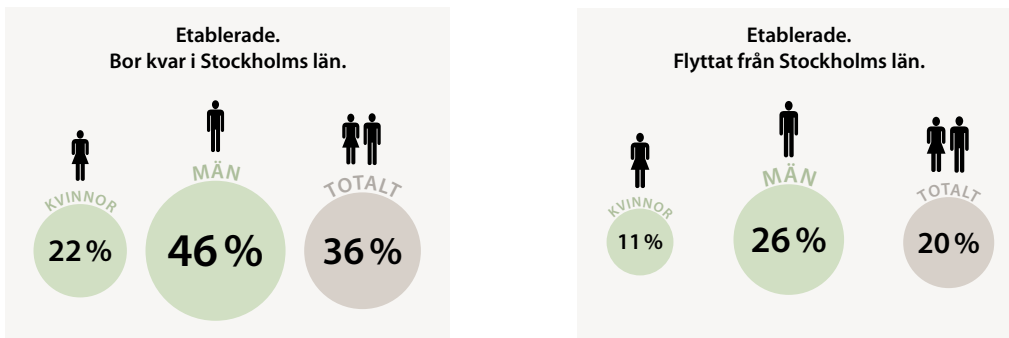
Större andel utan arbete i socioekonomiskt svagare kommuner

Ytterligare ett sätt att få en uppfattning om nyanländas anknytning till arbete är i relation till boendekommunens socioekonomiska förutsättningar. Det vill säga, finns det ett mönster mellan kommuntyp och andelen utan arbete respektive anställda? Denna data presenteras för samtliga nyanlända som bor i en viss kommuntyp, det vill säga oavsett om de bor kvar i anvisningskommunen eller har flyttat.

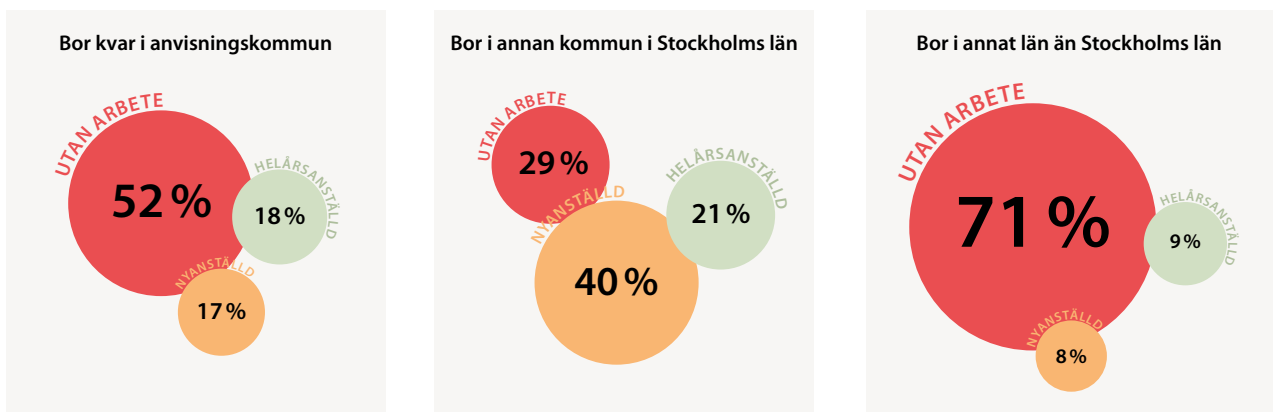
Som framgår av tabell 15 återfinns störst andel utan arbete vid utgången av 2019 i kommuntyp hög utsatthet. Andelen anvisade nyanlända utan arbete är 33 procent högre i kommuntyp hög utsatthet jämfört med låg utsatthet. Samma mönster i motsatt riktning följer gruppen helårsanställda respektive

48 Övriga anknytningar (avgångna, delårsanställda, företagare och kombinatorer) uppgår sammantaget till en ungefär lika stor procentsats i de tre kategorierna (13, 10 respektive 12 procent)..

FIGUR 1. Anvisade nyanlända 20–64 år 2017 som är etablerade 31 december 2019 fördelat på *bor kvar* i respektive *flyttat* från Stockholms län, andel (%) per kön och total.

FIGUR 2. Anvisade nyanlända 20–64 år 2017 och anknytning till förvärvsarbete 31 december 2019 fördelat på *bor kvar* i anvisningskommun, *bor i annan kommun i Stockholms län* resp. *flyttat från Stockholms län*, andel (%) per total. Röd = Utan arbete. Orange = Nyanställd. Grön = Helårsanställd.

TABELL 15. Anvisade nyanlända 20–64 år 2017 och anknytning till förvärvsarbete 31 december 2019 fördelat på socioekonomisk kommuntyp, andel (%) per total.

Socioekonomisk utsatthet (kommuntyp)	Helårsanställd	Nyanställd	Utan arbete	Övrigt*
Hög	4%	6%	82%	8%
Relativt hög	9%	10%	70%	11%
Relativt låg	16%	16%	55%	13%
Låg	19%	19%	49%	13%
Total	17%	16%	55%	12%

* Delårsanställd, avgången, kombinator, företagare

nyanställda. Andelen helårsanställda är 15 procent högre i kommuntyp låg utsatthet jämfört med kommuntyp hög utsatthet och andel nyanställda är 13 procent högre.

Delar vi upp resultatet av det socioekonomiska kommunindexet i de som bor kvar i anvisningskommun, bor i annan kommun i länet eller har flyttat från länet är mönstret i huvudsak detsamma som ovan. Högst andel utan arbete återfinns i kommuner med högre grad av utsatthet oavsett var de bor och högst andel helårsanställda återfinns i kommuner med lägre grad av utsatthet oavsett var de bor. Beräkningarna bygger dock i vissa kategorier på små tal, vilket innebär att höga andelar kan bestå av ett fåtal individer.

Huvudsaklig försörjning

Ett tredje sätt att belysa nyanländas anknytning till arbetsmarknaden är huvudsaklig försörjning under ett år. Det finns nio olika försörjningstyper och den försörjning som står för den högsta andelen av det totala inkomstbeloppet utgör den klassificering individen får. Det innebär att om en individs största del av försörjningen till exempel kommer från förvärvsarbete klassificeras individens försörjning som ”förvärvsarbete”. Individen kan dock under året samtidigt ha en annan kompletterande men mindre inkomstkälla, till exempel försörjningsstöd.

De nio typerna av försörjning är:⁴⁹

- Förvärvsarbete
- Studier
- Föräldraledighet/VAB
- Sjukskrivning
- Arbetslös
- Förtidspension
- Ekonomiskt bistånd
- Arbetsmarknadsåtgärd
- Ålderspension
- Saknas inkomst

Mer än dubbelt så stor andel nyanlända män har inkomst från förvärvsarbete

Den vanligaste huvudsakliga inkomstkällan bland målgruppen anvisade nyanlända 20–64 år per sista december 2019 är ekonomiskt bistånd följt av förvärvsarbete. Etableringsersättning är de pengar som nyanlända som deltar i Arbetsförmedlingens etableringsprogram kan få. Etableringsersättningen ingår här i inkomstkällan ekonomiskt bistånd, vilket är en bidragande förklaring till varför en så stor andel anvisade nyanlända uppber ekonomiskt bistånd enligt denna klassificering.

⁴⁹ För beskrivning av resp. variabel se för vidare hänvisning Statistiska centralbyrån 2019:1. LISA – Longitudinell integrationsdatabas för Sjukförsäkrings- och Arbetsmarknadsstudier. Bakgrundsfakta Arbetsmarknads- och utbildningsstatistiken. Örebro: Avdelningen för befolkning och välfärd.

TABELL 16. Anvisade nyanlända 20–64 år 2017 och huvudsaklig försörjning 31 december 2019, andel (%) per kön.

Kön	Ekonomiskt bistånd	Förvärvsarbete	Föräldraledighet/VAB	Övrigt*
	67 %	19 %	11 %	3 %
Kön	Ekonomiskt bistånd	Förvärvsarbete	Studier	Övrigt**
	50 %	45 %	1 %	4 %

* Studier, sjukskrivning, arbetslöshet, förtidspension, arbetsmarknadsåtgärd, ålderspension, saknar inkomst, saknar uppgift.

** Föräldraledighet/VAB, sjukskrivning, arbetslöshet, förtidspension, arbetsmarknadsåtgärd, ålderspension, saknar inkomst, saknar uppgift.

Som framgår av tabell 16 utgör ekonomiskt bistånd den vanligaste huvudsakliga försörjningen för såväl nyanlända kvinnor som män. Detta följs av huvudsaklig försörjning genom förvärvsarbete, där mer än dubbelt så stor andel män som kvinnor återfinns. För nyanlända kvinnor är föräldraledighet/VAB en relativt vanlig inkomstkälla, medan det för män är försörjning genom studiemedel som utgör den tredje vanligaste inkomstkällan.

Större andel med ekonomiskt bistånd i socioekonomiskt svagare kommuner

Här analyseras huvudsaklig försörjning i relation till boendekommunens socioekonomiska förutsättningar. Det vill säga, finns det ett mönster mellan kommuntyp och andel anvisade nyanlända som uppbär ekonomiskt bistånd respektive har huvudsaklig försörjning genom till exempel förvärvsarbete? Denna data presenteras för samtliga nyanlända som bor i en viss kommuntyp, det vill säga oavsett om de bor kvar i anvisningskommunen eller har flyttat.

I tabell 17 framgår att nyanlända bosatta i kommuner med lägre grad av socioekonomisk utsatthet också i lägre grad uppbär ekonomiskt bistånd som huvudsaklig försörjning. Istället har fler inkomst från förvärvsarbete. På motsatt sätt förhåller det sig i kommuner med högre grad av socioekonomisk utsatthet, där fler

har huvudsaklig försörjning från ekonomiskt bistånd och färre från förvärvsarbete. Andelen med inkomst från föräldraledighet/VAB ökar något ju högre utsatthet, medan andelen med inkomst från studier är relativt konstant mellan de olika kommuntyperna.

Uppdelat per kön återfinns samma mönster. En större andel kvinnor och män, har ekonomiskt bistånd som huvudsaklig inkomst i kommuner med högre utsatthet. En större andel kvinnor och män har inkomst från förvärvsarbete i kommuner med lägre socioekonomisk utsatthet. I jämförelse med män har dock kvinnor oavsett kommuntyp genomgående i lägre grad inkomst från förvärvsarbete och i högre grad inkomst från ekonomiskt bistånd.

Genom att jämföra huvudsaklig huvudsaklig försörjning med anknytning till förvärvsarbete framkommer att en större andel nyanlända har huvudsaklig inkomst från förvärvsarbete, totalt 34 procent, än andel nyanlända som är helårsanställda, 17 procent.⁵⁰ Det innebär att en större andel nyanlända hade förvärvsarbete som största inkomstkälla även om de inte var anställda under helåret.

50 Se tabell 16

TABELL 17. Anvisade nyanlända 20–64 år 2017 och huvudsaklig försörjning 31 december 2019 fördelat på socioekonomisk kommuntyp, andel (%) per total.

Socioekonomisk utsatthet (kommuntyp)	Ekonomiskt bistånd	Förvärvsarbete	Föräldraledighet/VAB	Studier	Övrigt*
Hög	73 %	14 %	9 %	1 %	3 %
Relativt hög	69 %	21 %	6 %	1 %	3 %
Relativt låg	58 %	33 %	6 %	2 %	1 %
Låg	54 %	39 %	4 %	2 %	1 %
Total	58 %	34 %	5 %	2 %	1 %

* Sjukskrivning, arbetslös, förtidspension, arbetsmarknadsåtgärd, ålderspension, saknar inkomst, saknar uppgift.

Slutsatser

I detta tredje rapportavsnitt kan tre huvudsakliga resultat lyftas fram. Nyanlända kvinnor uppvisar genomgående sämre resultat än män vad avser anknytning till arbetsmarknaden. Hälften så stor andel kvinnor är etablerade, en lägre andel kvinnor har inkomst från förvärvsarbete och en högre andel har istället inkomst från ekonomiskt bistånd. I avsnittet om anvisade nyanländas flyttmönster framkom att kvinnor flyttar från sin anvisningskommun i ungefär lika hög utsträckning som män, oavsett mottagningsår. Nyanlända kvinnor har heller inte märkbart lägre utbildningsnivå än nyanlända män (även om måttet i den lägre kategorin blir något vagt då det inkluderar ett stort utbildningsspann på 0–9 år). Orsakerna till anvisade nyanlända kvinnors genomgående sämre utfall på arbetsmarknaden torde därmed främst sökas i andra förklaringsmodeller än utbildningsnivå, flyttar eller kommunens socioekonomiska förutsättningar.

Det andra resultatet är att anvisade nyanlända i kommuner med goda förutsättningar genomgående uppvisar mer positiva resultat vad avser anknytning till arbetsmarknaden ett par år efter mottagandet, än nyanlända i kommuner med sämre socioekonomiska förutsättningar. Anvisade nyanlända i kommuner med goda förutsättningar har inkomst från förvärvsarbete i högre utsträckning än inkomst från ekonomiskt bistånd, samt är oftare anställda under helåret eller nyanställda istället för utan arbete. På grund av att det blir för små tal som riskerar att bli missvisande kan dessa resultat inte också på ett förtjänstfullt sätt delas in i nyanlända som har flyttat från anvisningskommunen (eller länet) respektive de som är kvar i anvisningskommunen. Samtidigt visar de tidigare två resultatavsnitten att fler av de anvisade nyanlända i Stockholms län som ett par år efter mottagandet återfinns i kommuner med sämre socioekonomiska förutsättningar också har flyttat från sin anvisningskommun och ofta från länet.

Det tredje huvudsakliga resultatet är att nyanlända anvisade som är kvar i anvisningskommunen eller i länet genomgående uppvisar mer positiva resultat än de som har lämnat länet. En större andel anvisade nyanlända

som är kvar i länet är etablerade samt är helårsanställda eller nyanställda. En större andel anvisade nyanlända som har lämnat länet är svagt etablerade samt utan arbete. Ett möjligtvis förvånande resultat är att den grupp anvisade nyanlända som har lämnat sin anvisningskommun, men flyttat till en annan kommun i Stockholms län uppvisar högst andel helårs- respektive nyanställda. Det skulle kunna tyda på att anvisade nyanlända som har ett arbete kort tid efter mottagandet har bättre möjligheter att stanna kvar i länet när ett tidsbegränsat bostadskontrakt löper ut och ordna ett boende på egen hand. Detta behöver dock givetvis undersökas mer djupgående för att belägga faktiska orsaker och orsakssamband.

På motsatt sätt skulle det kunna förhålla sig för gruppen anvisade nyanlända med låg utbildningsnivå. Vi har i avsnittet synliggjort att nyanlända flyttar från sina anvisningskommuner i ungefär lika stor utsträckning oberoende av utbildningsnivå, men att en dubbelt så stor andel lågutbildade hamnar i kommuner med sämre socioekonomiska förutsättningar. För en individ med ingen eller kort tidigare utbildning innebär ett par år efter mottagandet en förhållandevis kort tidsperiod att vinna konkurrensfördelar på bostads- och arbetsmarknaden i jämförelse med en nyanländ person med redan högre utbildningsnivå (samt därtill i jämförelse med befolkningen i stort). Det kan därmed förhålla sig på så sätt att anvisade nyanlända med låg utbildningsnivå har störst möjlighet till bostad i kommuner med ett visserligen större utbud av bostäder men med bland annat svagare arbetsmarknad. Samtidigt är denna grupp nyanlända överlag i behov av större, samordnat stöd för att finna vägar in på arbetsmarknaden, något som i sin tur påverkas av kommunens förutsättningar. I relation till detta resonemang är det även relevant att lyfta fram att andelen kvotflyktingar bland anvisade successivt ökat, vilket kommenterades i rapportens inledande avsnitt. Kvotflyktingar anvisas direkt till en kommun efter ankomst till Sverige, vilket innebär att de naturligt har en längre startsträcka än anvisade nyanlända som har varit i Sverige även under asyltiden. Kvotflyktingar har i jämförelse med den senare gruppen således inte haft en inledande

tid att till exempel lära känna det svenska samhället, skapa nätverk och studera det svenska språket. Det vill säga sådant som ofta är en avgörande tillgång för att finna vägar in på bostads- och arbetsmarknaden.

Den högre andelen anvisade nyanlända med låg utbildningsnivå i kommuner med sämre socioekonomiska förutsättningar skulle kunna bidra till att förklara det sämre utfallet vad gäller anknytningen till arbetsmarknaden i dessa kommuner. Precis som i denna rapport pekar dock även Riksrevisionen i sin granskning på förklaringsfaktorer av strukturell karaktär till anvisade nyanländas olika utfall på arbetsmarknaden. Riksrevisionen konstaterar ett statistiskt signifikant samband mellan lägre arbetslöshet i anvisningskommunen och i genomsnitt högre inkomst respektive högre genomsnittlig sysselsättningsgrad tre år efter mottagandet. Riksrevisionen kontrollerar även för en rad bakgrundsvariabler, bland annat utbildningsnivå men även kön, ålder med flera. I beräkningen tar inte Riksrevisionen i beaktande huruvida anvisade nyanlända fortfarande bor kvar i eller har flyttat från anvisningskommunen vid mättillfället, utan utgår ifrån var den anvisade nyanlända togs emot initialt men mäter resultatet tre år efter mottagandet.⁵¹ En sådan uppdelning hade möjligen påvisat ännu tydligare skillnader i utfall vad gäller inkomst och sysselsättningsgrad beroende på den vid mättillfället faktiska boendekommunens förutsättningar.

Bosättningslagens intention om att snabba på nyanländas etablering avser både arbetsmarknaden som etablering i samhällslivet i stort. Här har vi endast lagt fokus på det förra, då etablering i samhällslivet är svårare att undersöka och belägga med endast statistik. Samtidigt är lagens intention en påminnelse om att det ena hänger ihop med det andra och att en individs livssituation inkluderar många olika aspekter som påverkar ett utfall. Rimligen påverkar till exempel även flyttar och uppbrottet det innebär i sig möjligheterna till arbete och inkomst, vid sidan av kommunens

förutsättningar (till exempel nivå av arbetslöshet) och individens förutsättningar (till exempel familjekonstellation). I rapporten har vi pekat på att ungefär 40 procent av de anvisade nyanlända som tas emot är barn och att majoriteten av de mottagna individerna ingår i hushåll med barn under 18 år, oavsett mottagningsår. Konsekvenser av den otrygghet som tidsbegränsade bostadskontrakt kan innebära, liksom uppbrott vid flyttar är rimligen generellt sett olika för ensamhushåll och hushåll som endast består av vuxna individer än hushåll med ett eller flera barn. Länsstyrelsen har i sin tidigare rapport *Bostad sist?* genom kvalitativa data presenterat hur osäkra boendesituationer, bristande kvalitet i boendelösningar och flyttar påverkar även barnens livsvillkor och skolgång. En undersökning som denna rapport har presenterat, men som även tar hushållstyp i beaktande i modellen skulle kunna peka på ytterligare förklaringsfaktorer till olika utfall vad gäller till exempel anknytning till arbetsmarknaden i förhållande till flyttmönster. Det vore likafullt mycket värdefullt att med kvantitativa mått undersöka barnens uppväxtvillkor i relation till flyttmönster, till exempel nyanlända barns skolresultat.

51 RiR 2021:29: Bosättningslagen – har reformen levt upp till intentionerna?

Källförteckning

- Boverket. Planering för bostadsförsörjning – en handbok från Boverket.
- Boverket. Öppna data – Boverkets bostadsmarknadsenkät.
- Chalmers tekniska högskola: Institutionen för arkitektur och samhällsbyggnadsteknik. Julia Fredriksson, Joanna Gregorowicz-Kipszak. Nyanländas flyttmönster: Orsaker och drivkrafter till geografisk rörlighet efter etableringstiden i Västra Götalands län (2021).
- Kommittédirektiv 2022:56. Motverka social dumpning. Stockholm: Finansdepartementet.
- Länsstyrelsen Stockholms län 2020:04. Bostad sist? Om bosättningslagen och nyanländas boendesituation i Stockholms län.
- Länsstyrelsen Stockholms län. Aktiv medverkan till bosättning i annan kommun, dnr. 32548-2021.
- Länsstyrelsen Stockholm 2016:12. Bosättning av nyanlända – utmaningar och möjligheter i Stockholms län.
- Migrationsverket. Om nyanlända med uppehållstillstånd.
- Migrationsverket. Statistik över nyanlända kommunmottagna som omfattas av den statliga ersättningsförordningen för flyktingmottagande (2010:1122).
- Prop. 2015/16:54. Ett gemensamt ansvar för mottagande av nyanlända. Stockholm: Arbetsmarknadsdepartementet.
- Riksrevisionen 2021:29. Bosättningslagen – har reformen levt upp till intentionerna?
- SFS 2016:39. Förordning om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning. Stockholm: Arbetsmarknadsdepartementet.
- SFS 2016:38. Lag om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning. Stockholm: Arbetsmarknadsdepartementet.
- SFS 2000:1383. Lag om kommunernas bostadsförsörjningsansvar.
- SOU 2022:14. Sänk tröskeln till en god bostad. Stockholm.
- Statistiska centralbyrån. Fredrik W. Andersson, Susanne Gullberg Brännström. RAKS – Registerbaserad aktivitetsstatistik. Fokus på näringsliv och arbetsmarknad.
- Statistiska centralbyrån 2019:1. LISA – Longitudinell integrationsdatabas för Sjukförsäkrings- och Arbetsmarknadsstudier. Bakgrundsfakta Arbetsmarknads- och utbildningsstatistiken. Örebro: Avdelningen för befolkning och välfärd.
- Statistiska centralbyrån. Snabba fakta: Utbildningsnivån i Sverige.
- Statskontoret 2020:19. Aktiv medverkan till bosättning i annan kommun. En kartläggning.

Länsstyrelsen i Stockholms län
– en samlade kraft för en
hållbar framtid.

Länsstyrelsen Stockholm
Enheten för integration och nationella minoriteter
Telefon: 010-223 10 00
www.lansstyrelsen.se/stockholm